

ВІСНИК VISNYK

- VISNYK

Свобода народам!
Свобода людині!

Спілко - політичний міжнародний

ЗМІСТ

В. К. — Листопадовий чин	1
Р. Завадович — Листопаде	3
Р. Володимир — Львів — вірний	3
Д-р Петро Мірчук — Не зміна курсу в ССР, а боротьба за повноту влади диктатора	4
Д-р Михайло Кушнір — До питання романтизму й реалізму в українській політиці	6
Д-р О. Соколович — Американський військовий журнал про УПА	11
Д-р Степан Галамай — Одно з найважніших завдань	12
Михайло Островерха — Бліск у сірині	14
Петро Кізко — Криза мистецької прози	15
** — Чужинці про нашу зовнішню політичну діяльність	16
А. Карпович-Дубиняк — „Десять років і двадцять днів”	17
Д-р М. Дольницький — Галичина перед і в часі виступу Маркіяна Шашкевича	22
Проф. д-р В. Орелецький — Шведи про бій під Полтавою	23
Проф. д-р Степан Крандалл — Поїздка до Києва	25
Василь Косаренко-Косаревич — Большевизм — фашизм — націонал-соціалізм	27
З життя наших громад	30

ОРГАНІЗАЦІЯ

ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОБІД
УКРАЇНИ

Д-р Ол. Соколинин

Українську стенографію Ол. Панейка перевидано

Накладом Українського Товариства ім. Шевченка в ЗДА та за матеріальнюю допомогою д-ра мед. Евгена Омельського, перевидано відомий підручник Олександра Панейка: Українська стенографія, Нью Йорк, 1961 р. ст. 93.

Це є великий подарунок українській молоді, що його дав нам відомий нам ще з Зеленої Буковини — з Чернівців, меценат української культури, д-р Евген Омельський, Батько Українського Академічного Козацтва „Запорожжя”. Поява стенографії має окреме політичне значення, бо сталося саме в той час, коли на Рідних Землях йде сильний русифікаційний процес. Цю русифікацію видно з усіх видань підсоветської України, пізнати її на словарі Подвізька та навіть у виданнях Акад. Булаховського. Про стенографію та ще її українську в підсоветській Україні її мови немає. Українську мову завжди і всюди „старший брат”, тобто Москва трактує по-мачушиному. Нове видання є дуже гарне й чітке, зроблено фотографічним способом й тому слід погратулувати спонзорові та його видавцеві. Підручник має 93 сторінки та містить уривок з листа Т. Шевченка до Лазаревського (стор. 54-55). Праця має 19-ть розділів, поділених на дві частини: записна й промовницька стенографія та два додатки для вправ.

Слід зазначити з бібліографічного обов'язку, що це вже четверте її перевидання. Появилається вона вперше тому пів століття, тобто 1911 р. Цей примірник являється вже нині бібліографічною рідкістю. Другий раз перевидано книжку за німецької окупації, Українським Видавництвом — Krakiv-Lviv 1944 р. Третий раз перевидано її на еміграції в Німеччині циклостилевим способом на не дуже добрякісному папері в 1947 чи 1948 роках. Цьогорічне видання вирізняється перфектним технічним виконанням.

Українська стенографія чи швидкопис є основана на німецькій системі стенографії Франца Габельсбергера, що жив у 1789-1849 роках. Від нього й інші нації створили свої стенографії.

ПРОГОЛОШУЄМО ВИПРОДАЖ КНИЖКОК ЗА ГОТІВКУ

	Ціна в дол. була тепер	
Е. Маланюк: Illustrissimus Dominus Maze- ра — тло і постать, 32 стор.	0.50	0.25
Е. Маланюк: Малоросійство, 36 стор.	0.50	0.25
Е. Маланюк: До проблеми большевизму, 82 стор.	1.00	0.50
Е. Маланюк: Нариси з історії нашої куль- тури, 80 стор.	0.50	0.25
Е. Маланюк: Остання весна — поезії, 104 стор.	1.50	0.75
** Історія Русів, 346 стор., тв. оправа	3.00	1.50
Д. Донцов: Підстави нашої політики, 210 стор., тверда оправа	2.75	1.50
Д. Донцов: Правда прадідів великих, 95 стор.	0.50	0.25
Д. Донцов: Поетка вогняних меж — Олена Теліга, 93 стор.	0.50	0.25
О. Оглоблин: Гетьман Іван Мазепа та його дoba, 410 сторінок	6.00	3.00
О. Оглоблин: Думки про Хмельниччину	1.00	0.50
О. Оглоблин: Українсько-московська угода 1654 р., 100 стор.	0.50	0.25
О. Оглоблин: Хмельниччина і Українська державність, 24 стор.	0.25	0.25
Правда про Росію — за Астольфом де Кюстіном оправа. М. Мирчанський	2.00	1.00
А. Кияжинський: На дні СССР, 232 стор.	2.75	1.50
У. Самчук: Чого не гойть огонь. Роман, 288 сторінок	3.75	2.00
Ф. Одрач: Щебетун — повість, 294 стор.	2.50	1.25
Т. Ерем: Советський акваріум, 142 стор. ..	0.50	0.25
Л. Старицька-Черняхівська: Іван Мазепа, 154 стор.	1.25	0.50
Л. Старицька-Черняхівська: Останній сніп, 44 сторінки	0.50	0.25
М. Щербак: Багаття — лірика, 64 стор. ..	0.75	0.50
М. Щербак: Шлях у вічність, поема, 29 сторінок	0.25	0.10
В. Гришик: Пансловізм в советській істо- ріографії і політиці, 37 стор.	0.25	0.10
Б. Кравців: Людина і вояк (сл. п. Р. Шу- хевича-Чупринки), 31 стор.	0.25	0.10
РІЧНИКИ „ВІСНИКА” за 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1958, 1959 і 1960 роки в гар- ній полотняній оправі з золотими витисками	5.00	5.00
Е. Ляхович: Перевірка наших позицій, 15 стор.	0.15	0.10
В. Січинський: Крим — істор. нарис, 31 ст.	0.25	0.10
П. Мірчук: З моого духа печаттю (25 ліття ОУН, 30 стор.	0.25	0.10

Замовлення просимо присилати на адресу:

VISNYK
P. O. Box 304, Cooper Station
New York 3, N. Y.

ВІСНИК

В. К.

ЛИСТОПАДОВИЙ ЧИН

Були у нас Великі Дні! Дні, що в нашій історії мережать сумне-радісним, мале-величнім, невдаче-переможним, кволе-героїчним! Дні, що повіки-вічні записані нестерпими та золотими буквами в історії України, як моменти слави, перемоги та героїзму лицарського духа нації.

Одним із таких, що ніколи не буде нащадками забутий, є саме 1-ий Листопад 1918 року! 43 років бо тому на ратуші княжого міста Данила у Львові, гордо замаяв український, національно-державний прапор! І того ж самого морозного Листопадового ранку всі міста та містечка Західної України густо й барвисто заквітчались національно-державними прапорами. А український вояк став на стійку біля українських державних установ. 43 років тому українська зброя проречисто задокументувала цілому світові, що Львів був — є і завжди буде наш!

Правнуки Дружинників князя Данила підняли зброю в обороні рідньої країни, держави, що так густо засяяна курганами й могилами борців за волю України.

Дня 1-го Листопада 1918 зі Львова пронісся по всіх закутинах Західної України могутній наказ: „Повстань, народе! Досить полону, власними силами порви кайдани та рятуйсь від невільничого скону!”

І станули всі в боєву лаву. Сідоглаві дідуся та внуки, батьки та сини, мозорукі селяне і трудолюбиві робітники, лікарі і правники, священики і вчителі, юнаки-гімназисти і студенти університету, мужчини й жінки! Це ж бо України час настав. „Засяло сонце золоте... Народ збудивсь зі сну”... І барабанили тоді кулемети на нашій предківській землі. Вона дихнула гнівом і жахом повстання, як і в наш розтерзаний час.

У ту важливу історичну хвилину ми не прогавили нагоди боротись за повноту своїх націо-

нальних прав, за волю України. Українці дали наявний доказ, що на своїй землі господарами будемо тільки Ми — Українці, — а не лукаві сусіди-загарбники! А ще до листопадового повстання наші захланні вороги, хотіли загарбати для себе навіть синій небосклін над золотистими ланами української пшениці.

Прийшов 1-ий Листопад, щоб збройним зりром стерти кривавий піт і п'ятно неволі з чола народу. Творці Листопадового Чину завернули колесо нашої історії на правильний шлях, то є на шлях революції! У листопадовому героїчному зриві стався гострий проріз лянцетом революції вchorашньої ментальності народу.

Декому здавалось, що символічна дата зриву західної вітки української нації остане пам'ятною тільки для галицької землі і майбутнє затре бої за Львів й то відносно швидко. Однаке дальший розвиток подій довів, що проголошення Західно-Української Республіки не було виявом льокального патріотизму, а тільки етапом розвитку одної нації у різних культурних та історичних умовах. Визвольний рух завершився над Дніпром актом 22-го Січня 1918 р. боями за Київ, а над Дністром актом 19-го жовтня 1918 р. боями за Львів!

Ідеолог українського націоналізму д-р Дмитро Донцов найчіткіше з'ясовує причину приходу 1-го Листопада. За його вченням, Листопад прийшов, щоб переставити націю нашу на нові рейки політичного думання і діяння, щоб гострим долотом вирізьбити крачу будучність нації, відлуплюючи безжалісно все те, що стоїть на перешкоді її духовому відродженні!

І справді Листопад видвигнув нову систему цінностей для молоді. Ідеї революції УВО-ОУН, що так полонили українську молодь, стали саме через Листопад програмою праці нації під чужою займанчиною, а УПА є черговим звеном у нерозривному ланцузі тієї ж революційної дії. Бо Листопад видвигнув постулат бо-

ротьби з ворогом української волі та наказ ніколи не резигнувати з неї.

Матеріальною передумовою успіху революції є зброя, вишкіл і люди. Духовою базою є завжди свідомість мети і шляхів, а передовсім ідея, за яку тисячі готові йти на смерть! Наполеон сказав, що згине той, хто не вірить у діючу реальність ідей. Наши борці за Вільну й Соборну Україну починаючи від тих козаків Галайд аж по наші дні, живуть тими ідеями, то ж і перемога мусить прийти! Хто не признає закону боротьби нації, той не скопив суті Листопаду і його зобов'язуючої сили. Бо закон революції це єдино правильний хоча й важкий та кривавий шлях, для всіх народів, що вибирають собі державу.

На одному процесі боєвиків ОУН у Львові в 1936 р. сказав юнак у вічі польському судові ось що: „Мій батько поляг у боях за наш Львів! Двох моїх братів уже ви засудили на довгі роки тюрми за те тільки, що вони в рядах УВО боролися за ці ж самі права, що й наш тато. Судіть і мене, хоч не маєте права судити українця на українській землі, бо ж ви займанці-окупанти. Ідеї 22-го Січня, 1-го Листопада, Базару й Крут це дорога спадщина для мене, це наказ боротьби за неї”.

В тому виступі юнака ясно пробивається геройзм, що випливає з невимовної любові людини до своєї батьківщини! Це є жива ілюстрація знаної засади „салюс патріс — супрема лекс”!

За кілька годин пізніше польський суд присудив отому героєві-членові ОУН 15-ть років тюрми. По залі пронісся проникливий пошум жалю української публіки. А десь там по заду старенька мати підсудного — чи пак засудженого сина, ота справжня українська леді, не-

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc.
Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,
New York, N. Y.

Board of Editors

Dr. Stephen Halamay Editor in Chief
Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York 3, N. Y.

помітно втерла слізу зі скривавленого серця і прошепотіла: „Боже, є ще в мене один син, найменший. Якщо Твоя воля, то хай і він, як підросте, йде іншим на зміну!” Отака любов і жертва Богові та Батьківщині, чи не заслуго-вус вона на слово „свята!” І він пішов у часі другої світової війни, коли то дві ворожі сили української волі змагалися на українській землі, пішов у ряди УПА та поляг смертю героя!

Листопад 1918 р. є отим палаючим кущем посеред віднайдених у революції наших доріг до остаточної мети нашої нації. Історія доводить, що тільки та нація досягала своєї остаточної мети, яка в часі найбільш критичних моментів своєго буття і боротьби за свою національну самоозначеність не припиняла тієї боротьби.

Ми, Українці, маємо проречистий доказ, ріками крові освячену, неповинними жертвами народу набуту підставу, не вірити жодним миролюбним заявам одвічних ворогів України. Тимто й станули ми на єдиний шлях революції, яку започаткували наші батьки в 1918-20 роках, через 22-рі Січні, 1-й Листопад, Базар, Крути, УВО, ОУН і 30-го червня, УПА! Ця безпереривна тяглість нашої боротьби, яскравими чинами засвідчує цілому світові та зокрема ворогам нашим, про тривання нашого визвольного бою, про нашу непереможну волю — жити як вільна самостійна нація на українській землі!

Бо УСС (Усусуси), Січові Стрільці, УГА, славна Чортківська офензива, добуття Києва з’єдиненими українськими арміями, УВО, ОУН, Українська Дивізія в другій світовій війні та славна УПА, всі вони творять один міцний ланцюг нарastaючої сили, яка вкінці змете чуже панування з української землі!

У дні 1-го Листопада 1944 р. помер у Львові велетень духа, отої справжній Божий Чоловік, Митрополит Андрей Шептицький! Яка чудова символіка смерті Слуги Божого, що своїм життям творив нову біографію українського народу в наші часи, із датою світлого підйому Ним так улюблена народу, з 1-им Листопадом! І так, як перемагають сьогодні велики задуми Слуги Божого Андрея — єдність Християн, то теж і на обрію видніють уже зорі перемоги ідей 1-го Листопада 1918 р.

Р. Завадовіг

ЛІСТОПАДЕ...

Листопаде, лицарю-герою,
Де, в якій вродився ти борні?
Хто скував тобі залізну зброю?
Хто проп'яв остроги огняні?

Чим залізно гартував ти серце?
Чим сталив в неволі лютий час,
Що у тобі волі дух не вмер ще
І огонь завзяття не погас?

— Уродився у бою кривавім
Я тому вже дві й півсотні літ,
Як Мазепа на полях Полтави
Свій складав визвольний заповіт:

„Браття рідні! Час іде тривожний,
І нема вже нині вороття,
Але завтра певно переможе
Той, хто волю цінить над життя!

Відтоді не маю я спочину —
Об'їжджую рідну Україну
Від Примор'я до Карпат шпилів,
Від святого Києва по Львів.

— Я живий ще, Києве і Львове!
Квіт обнови з кореня росте —
В кого серце з полум'я й любові,
Тому воля — віно золоте.

**У ВЕЛИКУ ЛИСТОПАДОВУ РІЧНИЦЮ,
ОБ'ЄДНАНІ ГАРЯЧОЮ ЛЮБОВ'Ю ДО РІД-
НОГО КРАЮ, БУДЬМО ЖЕРТВЕННО ВІД-
ДАНІ ІДЕЇ ВІЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ, БУДЬ-
МО ПРИГОТОВАНІ І ЧУЙНІ.**

**ЛИСТОПАД, ОДІТИЙ В НОВУ, ЗОЛОТОМ
ТКАНУ ОДЕЖУ, МОГУТНІЙ І НЕПЕРЕ-
МОЖНИЙ ПРИЙДЕ, ЯК МУСИТЬ ПРИЙТИ
ЗАВТРІШНІЙ ДЕНЬ; ЯК ПРИХОДИТЬ ПІ-
СЛЯ ЖУРБИ І ГОРЯ РАДІСТЬ, ТАК ПРИЙ-
ДЕ ДЕНЬ НАШОГО ВІЗВОЛЕННЯ, І НАД
СОФІЙСЬКИМ СОБОРОМ У КІЄВІ І СВЯТИМ
ЮРОМ У ГОРОДІ КНЯЗЯ ЛЬВА КУПАТИ-
МУТЬСЯ В БЛАКІТІ НЕБА І В ПРОМИННЯХ
СОНЦЯ УКРАЇНСЬКІ ЖОВТО-БЛАКІТНІ
ПРАПОРИ З ТРИЗУБОМ ВОЛОДИМИРА.**

Р. Володимир

ЛЬВІВ — ВІРНИЙ

Далеко, ген, на сході сонця,
Де в вирій шлях — вежа стоїть . . .
Таким ввижається вигнанцям
О, Львове, вже від довгих літ.
Твій подих, думи запальні
Держать на дусі в чужині.

Ти нам здавен цілюща сила,
Бо ж — віддих рідної землі,
Краса не хитра, а вдумлива,
Анали, списані в огні.
Левине місто, з далини
Ще раз до чину нас надхни!

Хай княжий слід твоєї слави
Нових борців у бій веде,
Хай злочин, що несуть вандали,
Нам спати не дасть вночі, ні вдень
Ніхто спочити щоб не смів,
Коли обложений ще Львів!

Хоч від століть тебе чужинці
Вже облягають, ти, мов мур,
Був завжди й будеш український,
Як над тобою Свят наш Юр.
Данила діло, город Льва,
Тебе ще власник привіта.

Львів — місто слави, гордість наша,
В столицю найвірніша путь;
Невже є сила тих застрапити,
Що походом туди підуть?
Як муж один, тверда стопа
І їм навпроти Листопад.

Дорогий Читагу!

Чи Ви подбали про те, щоби Ви та Ваші
приятелі познайомились з поглядом сл. п.
Степана Бандери на питання, яке цікавить
всіх, а саме на справу консолідації? Купіть
і програйте брошуру Степана Бандери
п. н. „За виборний Національно-Візволіній
Центр”. Замовляти в книгарнях і в Адміні-
страції „Вісника”.

ЧИ ВИ ПІСЛАЛИ ВАШИМ ПРИЯТЕЛЯМ
КНИЖКУ Я. СТЕЦЬКА: „THE KREMLIN
ON A VOLCANO”?

Д-р Петро Міргук

НЕ ЗМІНА КУРСУ В СССР, А БОРОТЬБА ЗА ПОВНОТУ ВЛАДИ ДИКТАТОРА

Безцеремонне усунення трупа Сталіна з мавзолею на Кремлі, що на цього зважився Микита Хрущов, викликало у вільному світі різні коментарі. Не забракло таких, що стали добачати в тому переконливий доказ зміни політичного курсу, а то й зміни режиму в СССР. В гурті тих інтерпретаторів знайшлося й декілька українських еміграційних „спеців” від соєвознавства. Большевизмові, — намагаються повчально вияснювати ці „специ”, — приходить кінець: він починає прискореним темпом розкладатися сам від себе. Микита, мовляв, завдав останній, смертельний удар сталінізму; це в ході започаткованого процесу доведе до наступу самого таки Хрущова на большевизм і... нам і всему вільному світові треба тільки спокійно віждати тісі близької вже хвилини, коли СССР сам завалиться.

Така інтерпретація цієї події не тільки не свідчить про глибоку політичну застанову авторів її, але навпаки, вона є звичайним „побожним бажанням” самих „спеців” в питаннях і проблемах СССР.

Аналіза перебігу останнього з'їзду большевицьких ватажків у Москві, зокрема ж промови Микити і перегляд всіх сугgerованих ним постанов в ділянці зовнішньої і внутрішньої політики комуністичного блоку, виявляє, що ані ССР відношенні до вільного світу, ані комуністична Москва у відношенні до всіх інших „комуністичних”, тобто поневолених Москвою націй, своєї політики ні трохи не змінила. Засіб Микити — приспати увагу вільного світу барабанними фразами про його любов миру та про його „святе переконання” про можливість мирного співжиття комуністичної Москви з „капіталістичним” світом — зовсім не новий у політиці й дипломатії комуністичної Москви. Співав цю пісеньку, як йому цього було потрібно й Ленін, співав її в хвилинах потреби й Сталін, наслідує їх у тому і їхній вірний учень Микита. Бо й йому ця пісенька в сьогоднішній мент конечна, — як засіб обдурювання наївних, легковірних „буржуїв”.

Помилково було б зв'язувати розправу Микити з „культом Сталіна”, зо зміною зовнішньої чи внутрішньої політики Москви.

Те, що зробив Микита Хрущов на останньому комуністичному збіговиську в Москві, ніщо інше, як просто — вияв його боротьби за повноту влади і за місце в мавзолеї. Точніше — це тільки один із найміцніших засобів промостили собі дорогу до такого самого самовладства, як його мав Сталін, щоб стати таким самим, прославлюваним режимовими блюдолизами, „ясним сонечком” і після смерти лягти в кремлівському мавзолею не поруч, а замість Сталіна.

Хрущов є тепер у початковому етапі свого маршу до самовладства. А тому й стосує ті самі методи, що іх стосував у тому етапі Сталін. Адже після смерті Леніна Сталін ще не ліквідував фізично своїх противників, а тільки намагався здискредитувати їх — зокрема свого тодішнього найнебезпечнішого конкурента до влади, Троцького, — як ворогів комуністичної партії і, залишаючи їх на тому першому етапі розгри ще живими, задоволявся відсуненням їх від влади. Йому треба було наперед закріпитися при владі, обсадити всі важливі пости своїми людьми. І те саме робить сьогодні Микита. Він ще не почувається на силах розправитись криваво зі своїми конкурентами — Маленковим, Молотовом, Кагановичем і іншими, так як розправився остаточно зі своїми Сталін. Микита ще лише виграс своїх конкурентів одних проти одних, — Булганіна проти Маленкова, потім Жукова проти Булганіна, потім Ворошилова проти Жукова і так далі, точнісъко так, як це робив його великий вчитель Сталін.

В ході закріплювання свого становища, як безоглядного самовладця, Сталін ліквідував одного по одному й керівників большевицької поліції, виконавців його ж таки доручень, які помагали йому вірно в його роботі: Ягоду, Єжова. Бо це давало Сталінові змогу скинути на інших ненависть тероризованих мас і самому виступати перед масами в ролі оборонця мас. І те саме робить Микита. Вслід за Берією іде Серов, за ним піде його наслідник.

Головним об'єктом атак Сталіна в етапі його маршу на трон московського диктатора був Троцький. На цього скидав Сталін відповідальність за всі невдачі, за все те, що викликало

ненависть мас. Обвинуваченнями Троцького Сталін підвищував свій авторитет. І так само робить Микита, упростивши собі ситуацію: головним об'єктом своїх атак він зробив не котрогось із живих ще його конкурентів, а... мертвого Сталіна. Бо на мертвого ще краще скидати відповіальність не тільки за дійсні його діла, але також за злочини самого ж Хрущова.

В період розправи з серйознішими своїми противниками Сталін застосовував „передишку” в поліційному терорі супроти мас. На те, щоб мати вільнішу руку в розгрі, щоб свободніше переорганізувати поліційні кадри і щоб завдяки трюкові з „передишкою” виявити навіть потенційно небезпечні для нього елементи. Точнісінько те саме робить сьогодні Микита: оте, що деяким еміграційним „спецам” від справ СССР видається зміною системи терору в СССР, є просто її єдино — оцію, так відомою в практиці московського большевизму „передишкою”. При нагоді чистки поліційного апарату від непевних в відношенні до особи Микити елементів, Микиті особливо вигідно провести її свою другу акцію: звернути ненависть мас на Сталіна й на усіх Микитиних особистих противників, які автоматично стають „сталінцями”, якщо лише мають якісь застереження до нового „вождя комунізму”, а самому виступити перед масами в тозі месника за кривди покривдженіх... Сталіном. В цьому акті своєї комедії Микита не заінтувавши ставить пам'ятник як жертвам сталінського терору навіть тим, кого він сам, Микита, з власної запопадливості й власними руками в період сталінського терору як комісар поневоленої України безжалісно задавив.

Насправді нема зміни в системі й політиці большевицької Москви. Все те, що ми сьогодні там бачимо, це тільки продукт особливого маршу Микити на трон кремлівського тирана-самодержця. Він декламує про „колегіальне керівництво”, що є, мовляв, протиставленням сталінського самовладства, і — так само сам один вирішує безцеремонно всі справи, як це робив Сталін. Він з піною на устах засуджує „культ особи” Сталіна й наказує всім своїм посіпакам засуджувати сталінський „культ особи” і... в той же сам час змушує тих же своїх помічників прославляти себе, Микиту

Сергєєвича, як генія, героя, вождя і т. д., в та-кий сам спосіб, як колись прославлювалося Сталіна. Він засуджує систему нужди мас в СССР, стосовану раніше Сталіном, і... продовжує ту саму систему нужди, потішаючи обдурені маси обіцянками досягнень і добробуту, що мав би прийти після двох десятків літ. Він декламує про мирне співжиття комунізму з вільним світом і... наполегливо організує по всьому світу комуністичну підривну роботу точ-нісіко так само, як робив це його „геніяльний” учитель Сталін.

І так само може вже в недалекому майбутньому застосувати Нікіта Сергєєвич кривавий, варварський терор та пошле знову на смерть мільйони жертв, як це робив Сталін, — як тільки приайде до переконання, що він сидить на кремлівському престолі вже доволі певно й міцно.

ОЛЕКСІЙ ГОЛУБ ВИБРАВ ВОЛЮ

Подібно, як д-р Кличко, інж. Середа, теж біохемік Голуб Олексій рішився втекти з поневоленої України.

Багато розголосу у світовій пресі наробила справа Олексія Голуба, біохеміка з України, який вирішив не повернутися до СССР, а вибрав волю в Голляндії. Він із своєю дружиною був у складі групи советських туристів. Перед від'ездом з Амстердаму до СССР він повідомив голляндську поліцію, що хоче залишитися в Голляндії. При тому він просив дати йому змогу порозумітися з дружиною Іриною, з якою із самозрозумілих причин не говорив досі про свій плян, хоч вже два роки носився з думкою втечі на Захід.

На вістку про це прибули на аеродром советські людови під проводом амбасадора СССР Пантелеймона Пономаренка. Пономаренко і його гайдуки застосували методи московсько-большевицького терору й насильства на чужій — голляндській території. Пономаренко накинувся з кулаками на голляндську поліцію, за що сам дістав прочухана. Під терором жінка О. Голуба заявила, що вона повертається до СССР, бо не може залишити батьків. Очевидно, вона не хотіла наражувати їх на удари терору. Олексій Голуб залишився в Голляндії, хоч переніс важку особисту трагедію розлуки з дружиною.

35-літній науковець Олексій Голуб працював, за інформаціями преси, у Києві над дослідами атомної радіації. Прізвище вказує на те, що це українець, але американська преса пише про нього як росіянина. Його рішення вибрати волю, вирватися з тюрми народів і людини — СССР здирає маску з облудної советської пропаганди і на всю ширину ставить перед очі Заходу проблему московсько-большевицького колоніалізму.

Ця амстердамська подія закінчилася міжнароднім скандалом для СССР. Пономаренко ніби виїхав на з'їзд компартії до Москви, а голляндський уряд усунув членів советського посольства: Шибаєва і Попова.

۷۲۱۰ یخانیانه‌ها را پاره شدند و آنها را در گلزاری می‌کردند. این اتفاقات باعث شد که امیر از این خبر مطلع شود و از این‌جا پس از این‌جا همه این اتفاقات را در خود بگیرد.

“Un mom yrgahgkrolo hapouy ubas shhunnunnu majoth bupuuttuphue shahehnnu: tarke i he hune leo.
tpaghune mogozehhna la tarkolo a he hune leo.
ugyuptupyupa. He topkuonich hounnuo ll hazunu,
cuttureu pia, ulo bumihholo tuny buu jocx uou.

Mööde ochobno te3ojo y riimõonnehi ja o o-
citarjehoi temi e neepokohanna, ja o a sarnuti mape-
poccu emouji a ykpähcheri iincnxihi e jaera pihai
i pihioi räppocci eniemethi. Ilomigka kspurnika
i pihioi räppocci eniemethi. Ilomigka kspurnika
jaeknikh y lomy, ja o rohn morasjot pihai an-
duia a oony ülitict', ja o ogyakjyön, rohn ocy-
ujkhyotb ar te, ja o dyjo joodpe n kohene. Bo onuh eje-
tar i te, ja o dyjo joodpe n kohene. Bo onuh eje-

QH, a 3 hñm i ykpah-
qñ mognituhñhñn npporlñ, QH, a 3 hñm i ykpah-
cprñnn happyñ, tpearrñvpho mñbr y srañahony npplo-
jñ? Eñ bin pederýbaa ha nñjñj tñx hacib? Ha arrin
occhori pogne zarí piñmenhñ? I skink gyv nñcjhñ
tñx piñlehñ ta aki nñchobrn mñkñha nñpogonti s
hñx ha mangythe?

Отие хесантино бакко бимпинтун супарејин-
бони оյин тиркан монголо и ойин хендсангина.
бичиүнн сарнчын и обийньяхенни.

At the time he became. Gyaache rojocijiphe i kpn-
tunne he hacatabiehna he omekyeterpea tliukha nio
takoro treppajekeneha. Bono nifte jaizpune i spaajkje
mowtai, ykgapichka jotaia sarfolkera s upolo go-
ky i ha misiguty. Erkuo ochorhoro ykgapichkorlo
pnooro e nien sriyohnn hexukt, kaxkjip kptunkin,
i koton nien hexukt cungnunhne hebmajai hebmahinx a
ictopji hexukol hexpoffy posmip, to a misigutyho-
mottopborstinc. A koton tak, koton ykgapinhui he
moseguytypca habboctan mognihoro pomshthiaw,
to niong Yrphain gyyje nepeccyukjehe. Dmnytp ho-
bi mitiphohn, a pentra nite ha silyky s okymashon.
Danhuutn oerturne etahorhine jto takoro kom-
pattih, min he mokemo mognihoro mognihoro 6orn-
hyaaehn. Choctepitlahon cooi brachii pekarhi a
mnyjunn pokar, riukpigraremo i r cege garato
mnyjunn pokar, emonihaujhnhn hiltayxib, arie he nido bei te-
nep, a hepcmekniran nacy i micra xogojhoro pos-
lity, mokemo s nictoro criticito crabaaa, mlo

Muxau no Kyuhi - p. 17

Не буде перебільшенням сказати, що Україна великою мірою була створена і втримана її культурою. Поєднання засад і духових вартостей та на їх підставі створеного стилю життя, які українська людина зачерпнула з християнства і його цивілізації, самостійно собі їх за- своїла, перетворила і залишилася ім вірна, зберегла Україну (в цьому розумінні). Не мудрість володарів, не хоробрість українців, не передбачування політиків, ані Запорізька Січ — але тип її культури.

Наші противники, які намагалися зліквідувати Україну, могли б мати претенсії тільки до нашої культури за свою невдачу, яка Україну постійно кормила, наповнила духовою силою, коли матеріальної не було — в найтяжчих, найбездійніших періодах. Як би не ця культура, Україна не мала б почуття відрубності, не мала б за що зазубитися в моментах гнету, не знала б творчої сили жертви і після якогось там наступу мусіла б розплістися в одному з двох окружаючих нас етнографічних морів. Не було б на світі одної з найбільш клопітливих політичних проблем — не було б України.

Очевидно, що велика матеріальна сила могла б допомогти втриматися на невигідному географічному терені. Військо, зброя, господарський потенціял, поширення границь по обох боках площині до безпечної грубости. Не будемо тут спинятися над цим, чому Україна, мимо того, що мала різні можливості, не стала матеріяльною потугою. Беремо факт, що не стала.

Не маючи достатньо матеріальної сили, треба було тоді — в моментах кризи — черпати з інших джерел. Україна черпала її отже з духового джерела, із своєї культури. Але щоб пливкий матеріал сили міг справді мати якесь значення в світі, який щораз більше ставав доменою сили перед правом, ця субстанція мусіла з'явитися в особливо чіткій, чистій і насиленій формі.

В інших країнах, тієї самої, що й Україна цивілізації, з упливом часу, безпечні і нічим не загрожені народи, охляли в своїй дбайливості, творили між собою і цивілізаційними підставами своїх культур поблажливий дистанс, дозволяли собі на далекийдучі диспенси, які поглощують майже цілий зміст.

Але не Україна. До сьогоднішнього дня підставовий зміст християнської цивілізації, висказаної в українській культурі, має Україна

безпосередній і недиспенсовий вальор, її поняття розуміються дослівно, невикрутно, можна б сказати, зворушило наївно. А цей тип реагування на дійсність, носять у собі українці аж до наших днів, навіть у періодах легкодушного розпружження, дуже частого зубожіння життя, навіть у моментах протилежних декларацій, не здаючи собі справи з істотного стану речей. Цей факт є першою причиною того патетичного, як говориться, українського наставлення в тяжких і небезпечних моментах.

Це, що зустріло Україну в останньому періоді, не є, на жаль, вийнятком нашої історії. Воно є, певно, найбільше в мірілі, найліпше вивіноване засобами знищення, але в своїй інтенції подібне до дуже численних спроб у минулому. Можна всі попередні спроби, як збоку Польщі, так і збоку Москви вважати скромними вправами в порівнянні з генеральним ударом, який відбувся і даліше відбувається в наших часах, але треба водночас пам'ятати, що впродовж усієї історії України такі ситуації повторялися, а засоби, якими татари, турки, поляки чи москалі намагалися переводити свої спроби, зовсім на свій час не були такі скромні й невинні, як це сьогодні, з висоти атомової доби, ми були б скильні спрощувати.

В кожному з цих випадків українська реакція була завжди та сама. Пробуджувалася гостра свідомість доконаної наїздником несправедливості, свідомість посідання прав, конечності на них опертися і рішення кинути на терези відзискання загрожених чи втрачених речей — власне життя. Дуже часто період такого пориву попереджував стан духового й умового розпружження, який у значній мірі, чи навіть у цілості, спричинив катастрофу. Але завжди ця смертельна небезпека, що нависала над Україною, була рятована таким самим способом: жертвою, полятою дуже патетично й обильно кров'ю.

Признаймо, що таким самим способом і цею самою ціною кожний з країв нашої цивілізації рятував, утривалював та виводив із небезпеки і засідки створені ним вартості. А коли заглянемо до історії, стане нам ясно, що тільки цим шляхом росла кожна цивілізація, що вона тільки такими способами вдержуvalася, і навпаки, гинула, коли ці засоби завмирали або дегенерувалися. Вартість за вартість, смерть за життя.

Жертвенність, геройство, екзальтація, шукання допомоги в засадах — все це було і є звичайною реакцією в небезпечних ситуаціях. Тільки, що в українському випадку це кидається особливо в очі. В українській історії такі ситуації траплялися частіше, ніж денебудь інде, траплялися у яскравішій формі, ніж денебудь інде. Нова історія України розгорталася, на жаль, у відмінних умовинах, ніж у інших державах, з якими, в критичному закукуріченні, занадто легко шукаємо порівняння і зіставлення. В західних державах внаслідок столітнього політичного замирення і постання великих гospодарських потенціалів, можна було перекидати тягар небезпек, що загрожували країні, на дипломатичні маневри, на не дуже то почесний спосіб заслонюватися чужими руками і чужою кров'ю, на погрозу вжиття сили. В Україні, яка була жертвою цього замирення, всі ці замістні способи рятувати своє існування в моменті загрози не були можливі. В цих умовинах проблема зводилася до питання: жити, будучи готовим на смерть, чи вмирати, судорожно тримаючися життя.

Якже можна дивуватися, що українці відповідали: — жити!

Що більше наближаємося до найновішої української історії, то більше ця тяжка українська аксіома поширюється на щораз ширіші круги, на щораз більшу кількість людей, охоплює ввесь народ і переходить із розумової сфери щораз глибше в сферу інстинкту. Незабаром вистачатиме оформлення окресленої ситуації, щоб українець почав реагувати на неї певним, окресленим способом. Із моментальної цієї реакції, із зовнішніх акцесоріїв, в яких вона виявляється, постає враження про її зasadничо аінтелектуальний характер. Але це тільки частинна правда. Бо у внутрішньому змісті цеї реакції міститься протяг логічного розумування і сума завершених успіхом прикладів із минулого.

В періоді визвольної боротьби Богдана Хмельницького, чи в періоді зрыву гетьмана Івана Мазепи, чи під час Гайдамаччини українське суспільство, з нечисленними виїмками, було дуже далеке від патосу, піднесlosti, схильності до жертві й високого морального настрою. Ідеалом було низьке вживання, основною рисою крайній парткуляризм. На цей моральний

настрій приходить загроза національного існування.

В порівнянні із сьогоднішніми окупаційними методами, скажім це ще раз, колишні методи видаються ідиллічними, але треба пам'ятати, що для тих часів вони мали ту саму майже силу, яку сьогодні має для моменту зневіри факт поневолення України большевицькою червоною Москвою. Існування української держави стерли з карти світу тодішні могутні політичні сили і всяка думка про відвернення того факту та боротьбу з ним мусіла бути для кожного реаліста і тверезої людини божевіллям, романтичним жестом і патетичною легкодушністю.

Можна мати про українські визвольні змагання такий чи інший погляд і можна твердити, що це були дитячі пориви і даремний пролив крові, але саме ця кров, може й глупо й патетично в цих зривах пролита, з cementувала український народ і перетравила настрій легкодушності. З її глупого посіву виробилася в народі, на три частини порваному, на три екстермінаційні системи виставленому ця риса, яка спричинила, що в такому поневеленні, в зговоренні всіх тодішніх потуг світу, український народ не згинув, але витримав, скріпився і знайшов при першій нагоді силу до відбудови самостійності.

Такий сукces після двісті літ, а на західних українських землях після шістсот літ, і то яких! навіть якби не було інших, є могутньою лекцією, якої наслідки не так легко викреслити. З цієї лекції виникало, що такі шляхи поступування були правильні і властиві. Во про правильність поступування свідчить його остаточний вислід — 1917 рік.

В 1941 році, отже двадцять чотири роки пізніше, приходить нова небезпека. На українське небо знову насувається чорна хмара, українська доля знову загрожена, цим разом збоку німців. Чи можна дивуватися, що реакція була подібна? Вона приходить негайно, так скоро, що неуважному глядачеві може видаватися, ніби це тільки відрух, чуттєвий порив. Але воно не так. Її мотором є дві розумові передпосилки, заховані в інстинкті: перша — це висновок із давніших лекцій, друга — це переконання про вартість зберігання зasadничого, принципіальногго становища.

Ті самі первні можемо відкрити також у багатьох перших поставах української політики теперішніх часів, не встряваючи покищо в оцінку їх практичного використання. Той самий первенець є і в відношенні українського суспільства до московського окупанта, від першої хвилини окупації України аж до сьогоднішнього дня, хоч, щоб це чітко унагляднити, потрібна була б докладніша аналіза.

Є отже, справді, в українському характері риса героїчної жертвенності, яка виявляється автоматично, як тільки з'являється небезпека. Ця риса розвинулася в нас у такій виразній формі в наслідок конкретних обставин, подібно як і внаслідок інших конкретних обставин у інших народів вона зредукувалася і змінилася в відмінні риси самозбереження. Існування цієї риси в українському характері є свідоцтвом нижчості, чи примітивізму, але є прямим вислідом конкретних історичних фактів.

Ця риса появляється завжди із незвичайно сильним наголошенням ряду моральних вартоостей. Появляючися, вона прикликує на поміч усі сили з найглибших основ цивілізації, в якій народ постав і якої соками народ живе. Цинізм може сказати, що тому взивається на поміч найглибшу істоту цивілізації, бо немає можливості взивати щонебудь інше: військо, літаки, кораблі, чи атомову бомбу. Але, не зважаючи на частинну слушність, яка міститься в цьому твердженні, справа не є хіба аж така проста. Взывається те, що може мати успіх. Українці вірять, а довгофілевий досвід повчає про успішність цеї віри, що в остаточному співзмаганні слушність перемагає всі потуги. Очевидно, ця рецепта невигідна і коштує багато часу, терпеливості, труду і болю. Але як цьому задати? Господариться тим, що мається.

Ця риса втримувала при житті народ, що живе на географічному тоці, між двома динамізмами, на зіткненні двох асиміляційних жорен, які мелют на власну подобу все, що найдеться між їх каменями. Екзальтована риса появляється, як блискавка, автоматично, завжди, не відмінно. Вона є чимсь більше, ніж інстинктом. Розсудливі люди в світі, знепереливленими, вказують на те, що українці є заражені спеціальним бакцилем злости й екзальтації, чого немає в інших народів. Цей бакціль — це та власне риса. Вона, реагуючи на небезпеку, є

деколи пересадно насторожена у відношенні до її позору і стає на нагнітки різним менше або більше чистим інтересам, які роздратовані опором, голосять про українську гістерію.

Скільки разів якийсь із сусідів наїздить Україну, щоб її загарбати й засимілювати, він не що інше має найперше на очі, тільки саме це — нищення в українському характері автоматизму й екзальтації самооборони. Адже ж не про що інше йшло останньо і німцям, яким сама українська людина, але без цієї риси, була дуже потрібна. Вони, із своєю германською незнайомістю психології, вичислили в своїх соціологічних лябораторіях, що вимордування кількох мільйонів буде достатнім переляком і спущенням крові, щоб український опір вирвати з корінням.

Не про що інше йде і Москві. Читаючи вільну українську пресу і слухаючи української опінії, не можемо оборонитися перед почуванням смутку супроти факту, що дуже багато людей не здають собі справи з істоти речі в Україні. Наводиться дрібні й другорядні речі, дається оманювати зумисне режисерованим позорам, робиться карколомні і натягнені синтези. Москялям в Україні йде про викорінення в українців відпорності, чи обговорюваного тут інстинкту самооборони, отже розторощення основ її культури. Вони знають, що ця риса міцна і що її тяжко знищити, що вона може появлятися в найбільш неочікуваних формах і обставинах. Стократно витерблена, погребана, винищена, вона появляється знову. Москялі не застосовують німецької системи дослівно, бо вони мають свої власні внески.

А тепер виявляється, що самі українці в запалі критики атакують саме ті риси свого характеру, які їх рятують. Чи і їм йде про підтінання головної артерії українського життя?

Будьмо справедливі. В цих випадках, коли такі атаки бувають, вони бувають вислідом не-порозуміння і неясності в думанні. Наступ іде на емоціональність в політиці взагалі. Ціль не є ясно зарисована. Вона є радше плямою, ніж прецизією. Вони українське діяння в останніх тридцятьох роках — правильне і неправильне, позитивне й негативне — переміщують і атакують. Звідсіля речі, які не повинні бути атаковані, бо їх треба вважати найбільшим добром, є атаковані з цеї простої причини, що вони

блізько сусідують із справами, гідними осудження.

Тут виступає та сама українська емоціональність побудливість, проти якої саме висувається закиди! Заточування від плоту до плоту, від стіни до стіни. Як „романтизм” — то до меж гістерії, як реалізм — то до дна нонсенсу. Українець не часто старається дослідити, чи подібні речі є тими самими речами і рідко хоче зрозуміти, що частина рації може бути по обох боках, і що найкраще ходиться на цілих стопах, а погано на пальцях і на колінах.

На явище т. зв. українського політичного романтизму складаються два відмінні складники: чинник основних реакцій і вся політична дійсність, що попереджує момент виникнення основних рішень та наступає після їх виникнення. Українська основна реакція на так звані ситуації без виходу є, звичайно, слушна і, звичайно, успішна. Політичне діяння, яке попереджує кризу (дуже часто бувши її спричинником) та політичне діяння, що витягає консеквенції із слушного рішення, майже завжди шкідливе і немудре.

Загально беручи справу, це випливає звідти, що українське життя хворіє на основний недобір інтелектуальних субстанцій, а опісля тривалої волі, яка консеквентно переводила б у життя передумані речі, витримуючи до кінця вимагане темпо. Там, де брак окончних речей, впіхається в пустку будь-що. В українському випадку, вливається емоцію з інтелектуальним підкращенням.

Причини інтелектуальних недостатків українського життя є різні і їх багато. Одна з них в'яжеться із серйоністю криз. Моментальна реакція, яка появляється в хвилині небезпеки в цілому свому патосі і героїзмі, урухомлює, має будь, водночас в українцеві, внаслідок якогось прокляття, чи тільки браку дисципліни, весь могутній емоціональний механізм української вдачі, який, як відомо, лежить у нас зараз же під шкірою. Не в цьому лихо, що українець здобувається на героїзм, бо в деяких ситуаціях це одинокий вихід. Лихо в тому, що було раніше і що приходить опісля. Українцеві відається, що тон екзальтації, який супроводить жертву і героїзм, є загальним законом і нічого вже поза ним не повинно бути. Це справа дійсно грізна. Тоді, коли потрібно, більше, ніж коли-

небудь, холодного розуму, опановання і справности думки, приходить чуттєва загорілість. Немов би не було досить того, що внаслідок географічного положення й сусідства аж з двома нараз витривалими аспірантами до володіння Україною, мусимо перші реакції настроювати на патос жертв і посвяти, ще і цілий дальший тяг — тепер вже не з конечності, але з власної волі — віддаємо володінню відрухів, зривів і цілопалень.

Щоб оглянути справу з іншого аспекту, приглянемося чехам, які, як демонстраційний зразок, не перестають виходити з моди. Всі тверезі люди дуже хвалять чехів. Вони не втратили кілька мільйонів людей. Прага стоїть ненарушенна, а чехи мають у світі тисячкратно ліпшу пресу навіть від поляків, тоді, коли ми це преси майже не маємо. В чеському випадку уклад елементів між героїзмом і тверезістю є акуратно відворотний до українського укладу: в них перша реакція і основна постава супроти небезпеки є завжди переспекульована і не досить на далеку мету оборонна, а за те дальший тяг, політичне діяння, спирається на дозрілу, спокійну думку і політичну методу. Однак у підсумку, висліди жалюгідні, в перспективі тисячоліття може гірше від українських. У похвалах чеського прикладу міститься помилка, подібна до п'ятнування українського „романтизму”: оба явища зображуються як одне, наголошуючи тільки іншу, ніж у нашому випадку, складову частину.

Ідеалом успішного політичного діяння була б гармонійна сполука обох первів у їх найкращих формах і умісцевлених у властивій часовій синхронізації: здібність, у випадку потреби, до скорої і повної жертви та сильний, тверезий, пронизаний витривалою волею, політичний інтелект. Але небагато було періодів у нашій історії, коли така сполука існувала.

Немає труднішого мистецтва від самого життя. Всюди можна найти вчителів інших мистецтв і наук. Навіть молоді люди думають, що вони досягли їх в такій мірі, що вони самі є здібні вчити других цих наук і цього мистецтва. Впродовж цілого життя кожна людина мусить вчитися як жити, і, що може вас здивувати, впродовж життя треба також вчитися як змерти.

Сенека

Д-р О. Соколович

АМЕРИКАНСЬКИЙ ВІЙСЬКОВИЙ ЖУРНАЛ ПРО УПА

До англомовних розвідок її публікацій про самостійницькі змагання української нації під час другої світової війни слід зарахувати й розвідку Генрика Мартінеза Кодо, який на підставі матеріалів предложених самими бувшиними вояками УПА в Аргентині, абсолютно об'єктивно представив героїчні подвиги УПА під заголовком: „Повстанська боротьба в Україні”.

Цією розвідкою розпочинається Американський Військовий Журнал том 40, ч. 8 за листопад 1960 р., видаваний Американським Військовим Командуванням та Каледжем Генерального Штабу з Форт Лівенворт в Кенсасі. Журнал дає високу оцінку діям УПА, що на його думку ще й нині може стати активною силою в світовім конфлікті. Розвідка обійтися стор. 3-14 та дає мапу розташування груп УПА на Україні в 1944 р., як також кілька графічних представлень організаційної структури УПА з 1944, з її загальною й територіальною організацією, тобто подає кількість вояків і старшин в кожній формaciї та теренові одиниці. Розвідка починається розкриттям брехливої советської пропаганди про їхні, тобто советські повстанські загони років 1941-44, що начебто оперували в запліллю німців, про що й тепер згадують деякі необізнані зо справою публіцисти Заходу. Автор стверджує, що то були недобитки советської армії, які не мали великого значення, що український народ ніколи їх не підтримував і їм не допомагав. Українці поборювали їх, бо українці, каже автор, були не тільки антикомуністи, але й проти-московськи наставлені вже по традиції. Українці поборювали й німців й москалів, як слушно стверджує автор. Це випливало з історичної минувшини України, яка була незалежною від 1917 р. й аж по 1920 р., а опісля була підбита червоною московською армією. Від того часу ряд тайних протикомуністичних організацій діяли на Україні з метою її визволення від советів. Тому українці на початку німецько-советської війни навіть вітали німців як їх визволителів й це була причина швидкого просування німців на схід. Багато українців з червоної армії перебігало без одного стрілу до

німців, в бою за Київ в вересні 1941 р. здалося 675.000 війська, більшість з них були саме українці. Після тої битви німці знайшли маршала Кривоносова, команданта Київської військової округи й його 17 старшин вбитих НКВД, запідозрених в приналежності до українських націоналістів, готових здатися німцям в полон з цілою армією.

Автор присвятив окремий розділ історії українського легіону Нахтігаль, згадує про залишені спомини генерала Гайнца Гудеріана про приязнє відношення українців до німців та про наслідки створення Райхскомісаріату, про імперіалістичні зазіхання німців, що довело свободолюбників українців до того, що вони стали ворогами німців і що дало почин до повстанської боротьби. Згадує про відновлення української державності в дні 30 червня 1941 р. у Львові, про створення там українського уряду та про німецьке арештування його і запроточення до концентраційних таборів. Ця акція німців довела, що вони не хотять визнати української державної самостійності, а є новими поневолювачами України. Тоді, вже в 1941 р. перше протинімецьке підпілля чи збройні відділи почалася організувати Організацією Українських Націоналістів — ОУН. 14 жовтня 1942 року вважається початком творення славної й героїчної УПА.

Ті українські сили спротиву — УПА, мали слідуючі завдання:

1. Політична й військова організація українських мас скерованих проти нового окупанта,
 2. Організація сітки революційних борців з противінімецькими саботажами включно, та вказівки боротьби з Гестапом,
 3. акції проти вивозу на роботи до Німеччини,
 4. перешкоджування вивозові збіжжя до Німеччини та реквізіціям по селах,
 5. організація інформації про правдиву суть нацизму й большевизму,
 6. організування підпільних вишколів політичних й військових провідників,
 7. збирання зброї, амуніції та боєприпасів для майбутньої Української Армії та
 8. чистка території України від большевицьких секретних агентів.
- Підсилена Укра-

Д-р Степан Галамай

ОДНО З НАЙВАЖНІШИХ ЗАВДАНЬ

(Продовження з попередніх чисел)

...Не можна, як сказано, лякатися філософічних проблем, але й не слід, як теж вже підкresлено перед-ше, упрощувати справи. Це ж бо філософія займається преважними і трудними питаннями: істота буття, при-рода людини, принципи етики, „звідки” взялося існу-вання, „куди” людської мети, „в чому” краса, підлож-жя емоціональних елементів життя, структура розуму, недосконалість і обмеженість науки і нарешті допит-ливе шукання Бога.

Не можна упрощувати справи ще й тому, що мате-ріял філософічних дослідів справді таки багатошій. Дехто обчислює число авторів, що їм прислуговує по-чесне звання філософів на понад пів тисячі імен. Дуже добре дістеться, що українські дослідники з кожним роком „відкопують” скарби зі скарбниць українських філософів, які не були досі задовільно досліджувані. Наприклад, дуже цікаво тут зауважити, що без ніякого зв'язку з нашою статтею лондонський „Визвольний Шлях” вмістив цінні матеріали про філософію Григо-рія Сковороди.

Українська філософія є західня філософія. Початки дослідження західної філософії виводяться з Греції, з якою Україна була в живих стосунках. Через те в цій статті ніяк неможливо проскочити попри грецьку філософію і треба хочби дуже коротко і дуже побіжно і схематично спинитися на історії грецької філософії.

Інською Поліцією, УПА в коротці стає боєздат-ною одиницею, до яких скоро прилучуються українці утікачі з червоної армії, як також повстають національні відділи грузинів, татар, азербайджан та інших тюркменів.

Вже в 1943 р. УПА зводить успішні бої з нім-цями біля Сарне, Столина та Володимира, як також Кременяця, Дубна, Луцька та Ківерців, при чому звільнено багато політичних в'язнів з німецьких тюрем. В той час німці контролю-вали лише великі міста, решта була під вла-дою УПА, якій всесторонньо допомагало українське населення грішми та продуктами. До великих ї геройських подвигів УПА в той час автор зачисляє вбивство СА командира Вікто-ра Луце в травні 1943 р., розбиття німецько-ма-дянської дивізії на Волині в липні 1943 р., ус-пішний бій проти німців в Чорнім Лісі, в Станиславівщині, в травні 1944 р. та бої під горою Лопатою в липні 1944 р., як також бої під Ско-лім та Болеховом. УПА відкидає всякі перего-вори з німцями.

(Далі буде)

Але ще перед тим варто підкresлити думки про мо-ральну відповідальність. Найпершою характеристикою всього людського досвіду є моральна відповідальність. Ми є відповідальні за те, що ми думаємо про світ і то в такій самій мірі, як за те, що ми в тому світі діємо. При тому ця відповідальність має поєднуватись зі сво-бodoю вибору. Саме питання свободи і відповідально-сті або моральної свободи завжди ворушило більші уми, такі як Кант і другі. Воно, здається, було дуже важливим і в грецькій філософії.

Думка про те, щоби бодай одним чи двома реченні-ми згадати про моральну свободу і відповідальність, дозріла в мене і підсилилася зокрема після прочитан-ня есея українського автора*) з може дещо надуманим наголовком „Свободарність”. Наведу кілька рядків з цього есея, бо, мені здається, вони могли б однаково добре бути введенням до побіжного огляду історії філо-софії, від грецької починаючи, як також ці рядки мог-ли б послужити за своєрідний схематичний висновок після перегляду історії філософії. Річ українського ав-тора написана в 1955 р. показує, що автор познайо-мився з старими і модерними мислителями.

В коротких і дуже ядерних підрозділах: „Міт, релі-гія, наука; пізнання, як креація — атомізація — ін-теграція” О. Зибачинський пише таке: „Світ перели-вається в темах, що б'ються, як припливи і відпливи океану.

Чоловік шукає архітеми!

Він починає з місця, від природи. І не оминути ні в чо-ловікові, ні поза ним.

Чоловік зануриться в світ і відкрис богів.

Його інтуїція творить міт.

Міт зірвався до божеподібного й вів на роздоріжжя, кам'яніючи.

Чоловік побачив, що світ не архітета, що світ лише відсвічує її печаті.

Чоловік нащупує за джерелами світа, за душесо річей.

Звідусіль, з-поза лаштунків світа, з праглибин, з йо-го власної душі споглядає не природа, не світ, — в чи-обличчя глядить душа?

Чоловік відкриває Бога. Божим подихом сам чоло-вік! Його душа спалахне вірою.

Всяка релігія це пожар душ.

На шляхах світопізнання, релігія — шлях найжиттє-дайніший!

Але душа потахне. Віру підважить розум. Релігія вихолоститься.

Чоловік, що обезкрилює душу, розвиває науку.

Наука це мудрість розуму. Вона родиться, як сумнів і зростає доказами.

*) Орест Зибачинський: Свободарність, есей. На чу-жині, 1955.

Світопізнання починає, як міт, що змагає до релігії, яку ховає наука.

Міт знає долю, релігія — Бога, наука — природу.

Всяке доказування, це покривання природи розумом. Проте, несхопного розум не докаже, світотайни не вияснить. Що поза межами змислів і розуму, не влізастісся ні в змисли, ні в розум.

Про нього знає празнання.

Розум, вдарившись до власних меж, уступить перед інтуїцією. Інтуїція вичерпається і шлях далі визначить душу. Душу, що приземлиться, сідлає знову розум.

Цикл світопізнання, це невисипущий коловорот інтуїції, душі і розуму чоловіка.

Чоловік, це безконечна фуга, що зглиблює тематику світа в архitemах пізнання.

Коловорот пізнання чергує міти, релігії й науки. Інтуїція, душа, розум зростають чергуванням.

Інтуїція вагітна мітами, душа — релігіями, розум — науками. Наука прагне опанувати природу. релігія — душу, міт — долю.

Нерідко інтуїція, вагітна празнанням, пов'яже пізнання душі та розуму у філософії. Наука, релігія і міт інтерпенетуються у філософії.

Міт освідомлює світодіяння. Релігія організує чоловіка. Наука опановує природу. Філософія інтегрує чоловіка і його пізнання.

В празнанні пічеться чоловік. Віра оживотворить його. Розум усебопідібнить світ. Так міт пробудить волю до ставання і скамяніє. Потім релігія вирізьбить чоловіка і потакнє.

Тоді наука очоловічить світомежі й розметається.

Вкінці філософія усуцільнить все пізнання й вхопить за полі нові облаки. Світопізнання, це невинна креація — атомізація — інтеграція чоловіка.

Де вершинний цикль?"

Як вже з цієї цитати видно, то О. Зибачинський докладає зусиль до того, щоби по-своєму і в дуже згущених словах наспівлити ряд основних питань філософії, які притягали увагу вже й грецьких філософів. Від греків маємо не тільки саме ім'я для цієї науки (філос = приязній до, софія = мудрість), але також принятій загально поділ самої науки на різні ділянки. Логіка, космологія, метафізика, етика і естетика були основними ділянками філософії в грецьких часах. Ними ж вони є й тепер.

Грецька філософія почалася й розвинулася з критики релігійної віри і практики. Греція, вільна від церковної чи пак касти з жреців, яка мала б політичну владу, була добром ґрунтом, на якому раціональне дослідження релігійних догм могло розвиватися. Так то філософія цих ранніх часів, загально беручи, є реакцією проти уявлень і пояснень (або, як сказав би Зибачинський, світопізнання) природи світу, що їх подавали мітології чи пак тодішні релігійні вірування. Ось Талес з Мілесту і ціла ця школа філософії наголосували на тій частині філософії, що звєтється космологією. Спрямування було на свій лад наукове, в сенсі дослідних наук, і перші визначні філософи то були передовсім науковці природничих наук, отже географи, астрономи, геологи і метеорологи. Сьогодні дуже ба-

гацько з цього філософічного зацікавлення приділено до т. зв. природничих наук, але космологія, тобто та частина філософії, що має за предмет свого розгляду власне світ, саме крутиться довкруги фізикальних проблем. Треба для ясності ствердити отже, що такі питання, як ідея (поняття) матерії, руху, енергії, ато-ма, еволюції, руху звізд і багато інших гіпотез, що їх згодом спроваджено за допомогою наукового досліду, були зформульовані як чиста теорія філософами в повному відокремленні від фізико-хемічальних лябораторій. Так то цілком заслужено названо філософію матерією наук, як про це я згадував в попередній частині статті.

Грецький устрій міст-держав очевидно залишив свій відпечаток на філософії таких видатних філософів як Сократ, Платон і другі. Вони підкреслюють власне моральний бік, кладуть наголос на правильне співвідношення горожан і на таких суспільних чеснотах, як доброта, чесність і справедливість. Для Платона держава, це орган моралі і її структура є висловом її етичних ідей та варгостей і спонукує до досягнення найвищого людського добра через спільноту. Його твір „Республіка“ охоплює багатство і різноманітність проблем з обсягу політики, етики, економії, психології, виховання, філософії і т. д. Центральна лінія розумування така: добра людина мусить бути добрим горожанином; добра людина може існувати не де інде, але в добрій державі і, нарешті, було б злишнім дискутувати про те, що саме є добре для людини без того, щоби застановитись, що є добре для міста — держави. Так то в його філософії, зрештою критичній по відношенні до демократії поєднуються зі собою психологічні, соціальні квестії з етичними та політичними міркуваннями. Треба сказати, що ціле життя Атен, тобто суспільної верстви і їх взаємовідношення не були такими скомплікованими, як це є в сьогоднішніх суспільствах і через те Платон зумів охопити цілість.

(Далі буде)

Подобається Вам наш журнал, запрено-умерьте Вашим близьким або бодай порадьте їм, щоби вислали передплату!

*Чи Ви гітали книжку проф. О. Оглоблина:
„Гетьман Іван Mazепа та його доба“?
Можна дістати в Адміністрації „Вісника“.
Поспішіть зі замовленням!*

ЧИТАЙТЕ,
ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ,
ПОШИРЮЙТЕ

„ВІСНИК“!

Михайло Острoverха

БЛІСК У СІРИНІ

... Там наш поневолений Край в задусі безприкладної в історії людства цинічно-брехливої пропаганди про „рай на землі”; тут чимало тих лукавців, снобів, невіжків, гедоністів, що захоплюються цим „раем на землі”; як згадати, що в тім „рай на землі” гине-пропадає сила нашого народу, нашої надії — молоді на всяких „цілинних землях”, на каторзі, нашого жіноцтва, що двигає каміння, цемент, цегли на будовах; як стануть перед очима душі муки наших Владик, що згинули за святу віру, терпіння на засланні й у тюрмі Митрополита Йосипа Сліпого; як мислею зупинитись над тим, що таки очевидячки гине й наша мова, мистецтво, література — наша культура, бо все мусить проявлятись по-московськи, — то, як у цей же час, тут, на цім вільнім Заході, близне щось наше, нашою мовою того здорового духа — щира радість сповнює наше серце. І тоді можна б сказати: ростемо! Ніяка ворожа сила не вб'є творчого українського духа!

Цей „Бліск у сірині”, це — як візьмемо, в цім випадку, нашу різьбу — пам'ятник Лесі Українці у Клівленді, що його виконав різьбар Михайло Черешньовський. Цей його твір, це вияв української культури в сім'ї культур народів Заходу. І ще треба підкреслити: маю на думці здорову культуру Заходу.

**

Але, тут треба б зупинитись, хоч на хвилину, на беріжку цієї подвійної культури Заходу — здорової й недужкої.

І цього року, в Парижі, в „Городах музею Родена” відбулась ХХIII вистава різьби у Франції. Учасники вистави — 82 різьбарів французів і 50 різьбарів усіх інших народів. Перші, тобто французи, як і минулого року, залишились вірними фігуративному мистецтвові; хоч і між ними були деякі, як каже критика, „від важні інтерпретатори”. Всі ж інші різьбарі, чужинці — абстракціоністи, і то до повного карколомства.

**

Згадати б бодай 3-ох різьбарів з того „здорового” Заходу. Ось

1. Ф. Проспері, що різьбив виключно в оливному дереві, йдучи в ході праці за живими

формами деревини. Українці зможуть краще уявити собі характер його різьби, коли порівняють її з різьбою Михайла Черешньовського.

2. А. Бущаккарін — дивлюсь на його різьбу й на думку приходить М. Черешньовський: аристократичність ліній, руху, чистота стилю, напруга душі, — однакові в обох.
3. П. Каноніка — його дві різьби, св. Петро і св. Павло Апостоли. Це щось нове, і то зовсім нове, і таке вимовне з душі, таке легке формою, таке культурне фактурою, таке змістовне силою і виразністю. І знову йду до Михайла Черешньовського.

**

На хвилину зупинюсь перед твором М. Черешньовського — пам'ятник Лесі Українці. Пам'ятник приковує нашу увагу. Він зворушує поезією, що нею наша поетеса сповнювала свою душу, поезією, що гарячим вогнем палала в її серці.

Леся Українка в М. Черешньовського, це — елегійна форма твору. Він надав бронзі елегантності і глибокої уміlosti своєї. Різьбар у своїй душі пережив генія Лесі Українки. Черешньовський у незайманій чистоті дав нам увесь зміст душі поетеси. Вона й тут, у творі різьбара, горить у душі, а на зовні — великий, достойний спокій жінки, що вміла терпіння сковати:

„Ви не знаєте, що я гадаю,
Як сиджу я самотня, сумна.
От, тоді у серці, мні глибоко
Тая пісня сумна рида!”

**

В М. Черешньовського є те, що бачимо й у Антона Павлося, і в О. Архипенка: відгомін культури старої Гелляди. І цим М. Черешньовський, змістом форми, є глибший, ніж П. Каноніка й інші. В М. Черешньовського, в його лінії, русі, — що бачимо в пам'ятнику Лесі Українці, — вичувався грецький, творчий пессимізм, як у Праксителя.

**

Справді, щиро сказати, те наше жіноцтво, що цей пам'ятник Лесі Українці й поставило, вже

Петро Кізко

КРИЗА МИСТЕЦЬКОЇ ПРОЗИ

Впродовж багатьох років большевицька літературна критика в Україні товчиться над тим, щоб якимсь чином вплинути на поліпшення стану з виданням мистецьких прозових творів — романів, повістей, оповідань. Відбуло низку спеціальних нарад критиків та письменників з питань прози, на яких досить гостро підкреслювалося „відставання” української підсовєтської літератури від „вимог життя”, обвинувачувалося письменників за те, що вони пишуть недосконалі, з погляду мистецького, твори, не відображають у ній дійсності так, як того хоче партія і уряд. Такі наради відбулися зокрема в Києві, Харкові, Львові та інших містах.

Крім того, про потребу „підвищити мистецьку якість прозових творів” майже безперестанно говорить большевицька літературна преса. Особливо вимагається від українського підсоветського письменника більше творів на теми сучасності, тобто, про сучасну большевицьку дійсність, очевидно, в найрожевіших кольорах. „Сучасності — головну увагу”, „Глибше пізнавати сучасність”, „Найголовніше — сучасність”, — такі і подібні кличі можна було бачити в київській „Літературній газеті” рік-два тому, і такі ж кличі повторюються тепер. Головний большевицький критик, партійний наставник над літературою в Україні, Леонід Новиченко, свого часу на окремому засіданні секції прози при Спілці Письменників України, дав таку характеристику української підсоветської літератури: „Хороших творів на сучасну тематику дуже мало... Провідні українські прозаїки працюють в основному над темами громадянської війни або з ще більш давніх часів... В багатьох творах на сучасну тему... вузький круго-

не могло краще принести честь Лесі Українці, а з нею й нам на широкому світі вільного Заходу, як щасливо вибрата різьбара Михайла Черешньовського, що, своїм твором, так високо підніс цінності духа української культури на чужині.

Честь — нашому жіноцтву і мистцеві!

Михайло Острозверха

Бронкс, жовтень, 1961.

зір, ідейна вбогість письменника поєднується з художньою невправністю, сірістю... Збідніл, принижений, а то й ущербний герой ряду творів переконує, що нам треба воювати за духово багатого героя наших днів...”

Таку характеристику стану мистецької прози дає не сам Новиченко. Говорили про це не раз і О. Кундзіч, і М. Бажан, і Ст. Крижанівський та інші літературні бонзи. Але ніхто з них критиків і літературознавців ніколи й ніде не затортнув справжніх причин, які породжують глибоку кризу мистецької прози в Україні під московсько-большевицькою окупацією.

На наш погляд, щоб дати правдиву характеристику тих причин, треба насамперед розділити українських підсоветських письменників на три категорії: 1. Письменники, які, зазнавши аристократичного життя на верхах суспільства, „обрієши” гонорами за свою писанину (навіть сіру та нудну й фальшиву, але окупантові угодну) і придбавши собі телевізії, автомашини та вілли, — відірвалися від свого погнобленого народу і не бачать реальних обставин життя; 2. Письменники, які за своїм переконанням сприйняли ідеї комунізму органічно і які трактують сучасну дійсність рабського положення робітничих і селянських мас як конечну необхідність для побудови комунізму, всіляко ідеалізуючи та прикрашуючи цю дійсність; 3. Письменники, які знають реальну ціну большевицької дійсності і які знають правдиве невільницьке положення свого народу.

Звичайно, кожна категорія письменників по-своєму ставиться та підходить до самої літературної творчості. Перша категорія письменників, відірвавши від народу, пише літературні твори про сучасну дійсність, не знаючи її, а сприймаючи з погляду свого власного розкішного, багатого на матеріальні обставини, життя, сказати б, з погляду своїх вілл та „Москвичів”. Само собою, такі письменники і не можуть дати високовартісних мистецьких творів. Вони в своїх творах ковзають по поверхні, вигадують образи й героїв, яких у житті ніколи не було й не буде, а якби й були, то для загального життя не були б типовими. Письменники, що їх ми заражували до переконаних комуністів, із

зрозумілих причин лякерують, зафарбовують дійсність, навмисно ідеалізують життя і з чорного роблять біле, щоб навіть рабство показати „расм”. Такі письменники пишуть так, щобписане відповідало большевицько-московській пропаганді про створення високорозвиненого комуністичного суспільства. Такі письменники створюють образи „позитивних героїв” навіть з найбільш низьких, розкладених комуністичних елементів, з чекіста-різуна роблять „спасителя” (як от у романі Вадима Собка „Нам спокій тільки сниться”). У їх творах найсвітлішими та наймальовничішими мазками зображуються партійні бандити — різні „посланці на село”, що грабують у колгоспників хліб та інші продукти, або ж комуністичні (військові й цивільні) комісари, як от у романах Олеся Гончара, де кожний москаль-комісар — обов'язково людина „найсердечнішої вдачі” (романи „Прароносці”, „Перекоп” та ін.).

Ясна річ, що український читач на рідних землях, читаючи в творах про таких „позитивних героїв”, одразу бачить брехню, а тому й одвертається від цієї „соцреалістичної” халтури. А большевицькі критики-комісари потім кричать, шарпають письменників: „Давай високовартісні твори про сучасність!”

Для ілюстрації вищесказаного візьмемо роман Вадима Собка „Справа прокурора Малахова”, що був друкований у періодиці, а потім виданий окремою книгою. В романі оповідається про те, як директора одного заводу на Донбасі, Марію Басову, засуджують до в'язниці за вибух на заводі під час невдалого досліду над виробництвом пластмаси. Після різних мітарств справа (в романі) обертається так, що Басову виправдують, і вона повертається до „творчого життя”; вкінці твору автор має її навіть як зразкову жінку — „будівничу комунізму”. Натомість винним стає сам прокурор Малахов, який вів справу Басової. Оскільки цей роман Собко писав у часи розвінчення сталінського культу особи, то він і прокурора Малахова змалював таким, що в своїй самозарозумілості не числився з думкою партії, а це й привело, мовляв, до помилкового заарештування комуністки-директорки Басової. В книзі кінець-кінцем автор виправдус її самого прокурора Малахова, який, мовляв, ще „поправиться”...

ЧУЖИНЦІ ПРО НАШУ ЗОВНІШНЮ ПОЛІТИЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Президент Антикомуністичної Ліги Народів Азії (АПАКЛ), — в часі VII Конференції АПАКЛ у Манілі, конгресм. Рамонд Д. Багатсінг, написав до кол. Голови українського Державного Правління, Голови ЦК АВН, п. Ярослава Стецька листа наступного змісту:

„Мій дорогий Пане Стецько. Прошу прийняти від імені Ради Ліги АПАКЛ вислови моого глибокого подиву і вдячності із щирого серця за Вашу приявність і активну участь в Семій Конференції АПАКЛ, яка відбулася в Манілі від 2-го до 5-го травня, 1961 р. Ви показали безмежну безінтересовність і посвяту в обороні свободи і справедливості, виказуючи лояльність до цілей і ідей АПАКЛ.

Ваша співпраця з нами і допомога в працях Конференції направду дали змогу провести її успішно.

Ми сподіваємося, що ми зробили все, що в наших силах, щоб Ваш короткий побут у Манілі зробити присінним і пропам'ятним. Просимо вибачити, якщо з нашого боку були якісь недотягнення при черговій Вашій візиті до нашої країни. Прошу не забути повідомити нас своєчасно про приїзд.

Дякуючи ще раз бажаємо, щоб і на будуче АПАКЛ мала Ваше довіря і підтримку.

З сердечним привітанням і побажаннями, з глибокою пошаною Ваш

Рамон Д. Багатсінг

**

Конгресмен Багатсінг, найвидатніший політик ліберальної партії Філіппін, є головою Філіппінського Антикомуністичного Руху. Після цього став головою цілої Азійської Ліги, президент Асоціації Вільної Азії, д-р Тетсузо Вататіяге, Японець, обраний у Манілі на місце Філіппінця Багатсінга.

В одному із своїх листів, директор Асоціації Вільна Азія, проф. д-р Юітсу Кітаока, університет Токіо, повідомляє, що меморіял АВН до африканських і азійських народів, висланий ЦК АВН, як теж меморіял АПАВН, висланий до президента Кеннеді, публікується окремо японською мовою. „Юкрайнен Ревю”, видаваний СУБ у Лондоні — пише японський визначний антибольшевицький діяч, — вміщає дуже багато прецінного і стислого матеріялу. „Я дуже часто користуюся ним, як теж неоднократно в своїх доповідях і статтях з'ясовую страхітливу історію із Кінгірі”... „Я одержав багато матеріалів, щира дяка, усі повністю використав”...

Китайський гість Гванг Ю, залишаючи Європу, вислав п. Я. Стецькові листа, в якому м. ін. пише: „Заки я залишу Європу, мушу Вам щераз сердечно подякувати, за все це, що Ви для мене зробили. Я маю таке почуття наче б я був у себе дома, перевізуваючи у Вас. Дозвольте мені, прошу, як вертатисьмете в Україну, з Вами спільно машерувати... Завжди повний надій і відваги, Вам відданий Гванг Ю.

A. Карпович-Дубиняк

„ДЕСЯТЬ РОКІВ І ДВАДЦЯТЬ ДНІВ”

(Закінчення)

1-го травня 1945 року був запрошений до м. Пльон граф Шверінг-Крозік, якому запропоновано посаду консультанта в питаннях політики та посаду голови міністрів нового уряду, якщо такий взагалі доведеться створити. Я попередив графа, що на „лаврові вінки” в нашій майбутній праці надії немає.

Вночі проти 1 травня до мене прибули на мій наказ начальник штабу головного верховного командування генерал-фельдмаршал Кайтель і начальник штабу оперативного керівництва генерал-полковник Йодль. Я був переконаний, що довгочасне перебування головного верховного командування в ізольованій від світу штабс-кватирі Гітлера відірвало його від фронтів, а це позначилося тим, що головне командування не було здібним вирішувати правильно фронтові справи. Останніми днями мене відвідали генерал-фельдмаршали Бок і Манштайн. Ми обговорили військову ситуацію. Під час розмов Манштайн неодноразово наголошував по-требу поступового відтягнення німецьких армій із Східного фронту на захід для наближення їх до лінії розташування американсько-англійських фронтів. Його думки збігалися з моїми. 1-го травня я наказав пов’язати мене з Манштайном, маючи в проекті усунути Кайтеля з посади начальника штабу і просити Манштайна взяти на себе головне командування вермахтом. На жаль, пов’язатися не повелося. Вермахтом й далі командували Йодль і Кайтель. Від 1-го травня вони щодня звітували мені про справи на фронтах.

Загально вони виглядали так:

1. Через постійне бомбардування американсько-англійського літунства за останні місяці щодня, виробництво продукції мілітарною промисловістю майже цілковито занепало. Резерви боєприпасів, озброєння і пального вичерпали. Транспорт зруйновано. Поповнювання запасів, евакуація сировини, готової продукції та харчових продуктів було пов’язане з величезними труднощами.

2. Група армій в Італії капітулювала. Армії на західному фронті, під командуванням

фельдмаршала Кессельрінга, знаходилися в стані розкладу.

3. На сході група армій „Південь-Схід” організовано відступала на Югославію. Група армій Рендуліча на теренах східної Австрії і група Шернера були повністю боєздатні, дисципліновані, ставили впертий спротив росіянам і контратаками відкидали їх наступи. Але обидві армії диспонували боєприпасами і пальним на короткий час.

4. В ситуації, яка склалася в цей час, уникнути оточення Берліну було неможливо. Армія генерала Буссе, відходячи на захід, намагалася уникнути оточення. Їй допомагав Венк, який командував групою армій. Його контратака була невдалою, тому його група також відступала на захід.

5. Група армій північної ділянки Східного фронту розосередилася і відступала в район Мекленбургу.

6. Німецька війська на сході і заході Прусії були розбиті переважаючими силами росіян. Фронт в Курляндії тримався міцно, але йому бракувало боєприпасів і пального. Поразка Курляндського фронту а також армії Шернера і Рендуліча була справою часу. Найголовніше, бракувало боєприпасів, харчів і іншого мілітарного майна, якими потрібно було негайно ці армії забезпечити. Військово-морська флота намагалась якнайбільше перетранспортувати морем війська з Курляндії, східної і західної Прусії.

7. Північно-західні терени східної Фрісландії (провінції північно-східних Нідерландів) та Шлезвіг-Гольштайн находилися в німецьких руках. Однак бракувало потрібних сил для стримання передбаченого нами ворожого наступу. Тому дивізії на теренах Фрісландії і на захід від р. Ельби, пересовувалися в район Шлезвіг-Гольштайн, маючи на меті далі тристати в німецьких руках цю область. 2-го травня виявилося, що й для того бракує потрібних сил, бо ворог проломив наш фронт біля Ляуенбургу, перейшов Ельбу і просунувся на побе-

режжя Балтійського моря біля Любеку і Шве-
ріна.

8. Нідерландрія, Данія і Норвегія, порти на
побережжі Біскайської затоки, Дюнкер, а та-
кож острови на протоці Ля-Маншу знаходилися
ще в німецьких руках. Там був спокій.

9. Від росіян, що продовжували наступ, вті-
кали на захід мільйони цивільного населення,
переважно з областей північної Німеччини.

10. Порти і морські шляхи Норвегії і Балтій-
ського моря щодня були бомбардовані англій-
ською авіацією. Військово-морська флота Ні-
меччини зазнала великих втрат, зокрема тор-
педні катери, тральщики, сторожові кораблі.
Підводна флота перебувала в стані бойових
активних дій і підготовлялася до поважних бо-
їв з ворогом. Передбачалося, що від травня під-
водна флота поповнюватиметься щораз біль-
шою кількістю підводних човнів нової кон-
струкції.

11. Німецьке літунство диспонувало невели-
кими силами. Брак пального обмежував бойові
дії.

Загальний образ військових дій свідчив, що
Гітлер війну програв. Спільно з Борманом вони
допровадили Німеччину до такого стану, що не
існувало ніяких можливостей поліпшити її по-
літичне місце і в міжнародному світі. Для ме-
не залишався єдиний шлях: негайно припинити
війну і скінчити з пролиттям крові. Армії на
Східному фронті були ще здібні завдати росія-
нам величезних поразок, викинути їх за терени
Німеччини, але для того потрібно припинити
війну на Заході. Але як? Західні держави ви-
магали абсолютної капітуляції на західному і
східному фронтах. Погодиться на це, означало,
що німецькі армії Східного фронту мусять зда-
тися до російського полону. Тому я вирішив
відсунути момент капітуляції. Для мене було
зрозумілим найголовніше — настане по війні
такий час, коли союзники змушені будуть тяж-
ко платити за вимогу загальної капітуляції,
зокрема на східному фронті. Мені здавалося,
що союзники досить зле вивчили большевиків.

Отже ситуація вимагала відтягнення німець-
ких армій із Східного фронту і наблизити їх до
кордонів англійської зони окупації Німеччини,
яка нам була вже відома. Потрібно було якнай-
більше евакуувати на захід і цивільного насе-
лення. Великі турботи викликала група армій
„Центр” під командуванням генерал-фельдмар-

шала Шернера. Справа виглядала так: 9-та і
12-та армії та група армій „Висла” находилися
на невеликій віддалі від англійської демарка-
ційної лінії; курляндську армію та війська
східної і західної Пруссії транспортувалося мо-
рем. Але група армій „Центр”, що находилася
на східних кордонах Чехословаччини, були до-
сить віддалені від американського фронту. Нам
не було відомо чи американці окупують Чехо-
словаччину, чи віддадуть її большевикам? (Не
окупували, а віддали большевикам! Армії
„Центр” відступили на наказ Деніца, але боль-
шевики тепер брешуть, що Чехословаччину
„звільнила” сов. армія. К.-Д.)

Після наради 1-го травня я наказав Шерн-
ерові негайно відтягнути війська з Судетів до
американської демаркаційної лінії, хоч на тому
відтинку фронту війська Шернера дуже міцно
тримали позиції, завдаючи большевикам неод-
норазової поразки. Але обставини вимагали,
щоб війська Шернера швидким темпом відсту-
пили на південний захід, щоб на випадок капі-
туляції німецькі вояки перейшли до американ-
ського полону. Однаке Кайтель і Йодль радили
мені стриматись від такого наказу. Вони були
переконані, що група армій „Центр”, одержав-
ши такий наказ, розпорошиться, залишаючи
міцні позиції, здеморалізується і росіяни її зни-
щать. Практика Східного фронту неодноразово
довела нам, що росіяни, захоплюючи до поло-
ну німецьких вояків, масово їх вистрілюють,
лише невелика частина з них „ущасливлюєть-
ся” полоном. Наперекір власній думці, я пого-
дився не відтягати групу армій „Центр”, одно-
чє тільки до того часу, коли Шернер особисто
або його начальник штабу генерал-лейтенант
Нацмер ознайомлять мене з обставинами фрон-
тового відтинку на Чехословаччині.

Для відтягнення військ і евакуації цивільно-
го населення на захід потрібно було ще 8—10
днів. Отже я змушений був відтягати на 8—10
днів і капітуляцію перед СССР.

Виголошуючи 1-го травня офіційну промову
в радіо, я відверто заявив, що згідно з пляна-
ми нового уряду Німеччини війна на Заході
продовжуватиметься тільки до часу, поки ви-
магатимуть обставини та завдання, що їх по-
трібно здійснити на Східному фронті. Очевидно,
не підлягало сумніву, що розраховувати на за-
кінчення війни з англійцями й американцями
можна тільки при умові фактичної капітуляції.

Чи поведеться мені домовитися з ними за окрему капітуляцію тільки на Заході, я не знав, бо союзники вимагали загальної капітуляції Німеччини на всіх фронтах. Нам було відомо, що так було поставлено перед союзниками питання головним командуванням червоної армії. Більшевики боялися нашої капітуляції тільки перед зах. союзниками, бо вони розраховували на можливість зудару англійських військ з російськими. Це нам було докладно відоме. Коли б таке сталося, ми мали в той час на Східному фронті майже 61% загальної кількості збройних сил Німеччини, що дорівнювало приблизно 4,2 млн. вояків. Росіяни виставили проти нас на 1 травня 1945 року 7,5 млн. армію, маючи в резерві 6,0 млн. Отже, при зударі англійських військ з червоною армією, моральний дух німецької армії зміцнився б і війна закінчилася б розбиттям ССР. Я мав думку, щоб ціла Німеччина була окупована англійцями...

Як би воно не сталося, але потрібно було пробувати домовитися з альянтами, однаке таємно від росіян, бо нам стало відомим, що союзники виконують всі їх накази й вимоги.

Плянувалося, що капітуляція на Заході покінчить з війною проти Англії, збройними силами якої командував у той час фельдмаршал Монтгомері. Верховне головне командування Німеччини одержало від мене попередні вказівки щодо зустрічі наших парламентарів з англійськими. Головою парламентарної групи я призначив генерал-адмірала Фрідебурга.

Перед тим ніж з'ясувати які заходи вживалися для капітуляції на заході, потрібно згадати про деякі події, що відбулися 1-го травня 1945 року. О 15-ій годині 18 хвилин я одержав третю й останню радіограму, надану о 14 год. 46 хвилин імперською канцелярією в Берліні. Її зміст був такий: „Фюрер помер вчора о 15.30. Заповітом від 29. IV. ви призначені райхспрезидентом. Геббелльса призначено райхсканцлером, Бормана — міністром у справах партії, Цайс-Інкварт — міністром закордонних справ. Згідно з вказівками фюрера заповіт переслано вже вам та фельдмаршалові Шернерові. Борман прибуде до вас сьогодні. Форма і час оголошення заповіту фюрера арміям та народам — за вашими вказівками. Одержання підтверджується. Геббелльс, Борман”.

Призначення Гітлером у заповіті міністрів не відповідало моїм плянам. Я краще знав кого мені потрібно призначити дорадниками та міністрами. Крім того, заповіт Гітлера протирічив моїм заходам, що були вже пороблені. Я вирішив не виконувати змісту радіограми і наказав адъютантові положити документ до секретного сейфу, як найсуворішу таємницю. Я також наказав заарештувати Геббелльса і Бормана, якби вони прибули до Пльону. Важких обставин, серед яких перебувала тепер Німеччина, я не мав права ускладнювати.

Від 26 квітня англійські війська находилися на мостовому причілку під Ляуенбургом — східний берег Ельби. 2-го травня вони розпочали новий наступ і відкинули слабі сили німецької оборони, просунувшись аж до Любека. Американські війська перейшли на півдні Ельбу, без спротиву з нашого боку вступили до м. Вісмар. Шляхи з Мекленбургу на Гольштайн замкнено. Таким чином американці й англійці зупинили відступ на захід групи армій „Висла“ та рух цивільних втікачів на ділянці Балтійське море — Ельба.

Я наказав Фрідебургові прибути до мене, щоб з'ясувати йому докладно ситуацію та дати потрібні вказівки. Однаке призначена зустріч на 2 травня не відбулася. Впродовж дня всі шляхи на Гольштайн обстрілювало англійське літунство. Я наказав негайно перенести мій командний пункт з Пльону до Мюрвику (біля Фленсбургу). Над вечір обстріл англійським літунством припинився. Зустріч з Фрідебургом відбулася біля віядукту через Кільський канал, поблизу міста Кіль. Під час розмови на зустрічі, я наказав Фрідебургові запропонувати фельдмаршалові Монтгомері нашу капітуляцію на фронті цілої північної частини Німеччини...

... 3-го травня ранком я неодноразово запитував сам себе: Чи Фрідебург під час нічного бомбардування пробрався до Гамбургу, а звідти до штабс-квартири Монтгомері? Як сприйме англійський фельдмаршал нашу пропозицію, яка розбігалася з вимогою росіян про загальну капітуляцію Німеччини? Нам повелося дістати деякі таємні більшевицькі документи, де плянувалося розподіл Німеччини після капітуляції. Правда, документи не були офіційними і походили з невтральних джерел, тому я не міг

собі уявити, щоб англійці і американці були такі наївні!..

Перша половина дня 3-го травня минула спокійно. Літунство союзників не бомбардувало наших військ та Німеччини взагалі, як це завжди було раніше. Я думав, можливо, спокій у повітрі є вже вислідом перебування Фрідебурга в штабі Монтгомері. Згодом я довідався, що фельдмаршал дійсно відкликав свій наказ, коли його повідомлено про прибуття Фрідебурга, який має спеціальні доручення.

Від армій групи „Центр” 3-го травня до мене прибув генерал-лейтенант Нацмер. Від імені Шернера він повідомив мене, що група „Центр” розвалиться, якщо наказати військам залишити місні позиції і не завдавати контр-ударів росіянам. Виходило, що його думка збігалася з поглядами верховного головного командування щодо армій в Судетах. Але я пояснив Нацмеру, чому обов'язково треба якнайшвидше відтягнути групу „Центр” з позицій і наблизити їх до лінії американського фронту. Я наказав підготуватися негайно до відтягнення військ і залишити позиції. Таким чином *ми віддавали росіянам Чехословаччину без бою!*

З-го травня від генерал-фельдмаршала Кессельрінга з південної Німеччини надійшло повідомлення, що група армій „Південний захід” (генерал Фітінгоф) капітулювала 2-го травня. Кессельрінг просив дозволу почати переговори з союзниками про капітуляцію перед союзниками армій південно-східного фронту. Я негайно погодився, бо нам треба було тільки радіти за кожний кусник території, що переходив до рук американців, а не росіян.

Фрідебург повернувся вночі і поінформував, що Монтгомері ніби не відкидає нашу капітуляцію на заході. Інакше кажучи, він ніби не вимагає обов'язкової загальної капітуляції на всіх фронтах — на західному і на російському.

Ранком 4-го травня Фрідебург у присутності графа Шверінг-Кросінга, Кайтеля та Йодля передав докладно зміст розмови з Монтгомері. Фельдмаршал ніби годився на капітуляцію армії північної частини Німеччини, однаке вимагав капітуляції німецьких військ у Данії і Голландії. Фрідебург заявив Монтгомері, що на це він не має уповноважень, однаке ми прямуємо до того, щоб якнайбільше евакуювати людей зі сходу на захід. Монгомері відповів: „Перешко-

джати переходові окремих вояків до англійського полону я не буду, але категорично забороняю перехід організованих збройних з'єднань через демаркаційну лінію.

Я уповноважив Фрідебурга годитися на всі вимоги союзників у справах капітуляції на заході. Одноразово відклікано паролю „Веселка”, на оголошення якої військово-морська флота мусіла б затопити всі кораблі.

Фрідебург полетів до англійської штабс-квартири з наказом, оформленши капітуляцію з англійцями, летіти до Реймсу для зустрічі з генералом Айзенгауером і запропонувати йому також нашу капітуляцію. Здавалося, що ми тепер позбавилися великого тягару, адже зроблено вже перші кроки до того, аби німецькі вояки та цивільне населення не потрапили в руки большевикам.

Надвечір 4-го травня надійшло повідомлення від Фрідебурга, надіслане зі штабу Монтгомері — капітуляцію підписано. Фрідебург летить до Айзенгауера. Військові дії в районі капітуляції перед англійцями стримано. Ранком 6-го травня в Мюрвік прибув до мене генерал Кінцель, що належав до складу делегації Фріденбурга. Він сказав, що Айзенгауер рішуче відмовляється прийняти капітуляцію і *вимагає також обов'язкової капітуляції і на противосійському фронти.*

7-го травня вночі я одержав радіограму від Йодля: „Генерал Айзенгауер вимагає, щоб ми підписали загальну капітуляцію вже сьогодні. В противному разі переговори припиняються, всі фронти союзників замикаються навіть для окремих осіб, що бажають перейти до союзників. Нічого іншого я не бачу, як підписати капітуляцію або ж іти на шлях хаосу. Негайно підтвердіть радіограмою чи уповноважуєте мене підписати капітуляцію? Вона набере сили негайно з моменту її підписання. Бойові дії будуть стримані 9-го травня в 0.00 годин за німецьким літнім часом. Йодль”.

О першій годині ночі 7-го травня я уповноважив Йодля підписати капітуляцію, о 2-ій год. 41 хвил. вона підписана Йодлем у Реймсі. 8-го травня акт загальної капітуляції дубльовано і підписано в штабс-квартирі советського командування маршала Жукова, який находився в Берлін-Карльсгорст. Потім Йодль оповідав мені, що большевицьке командування зустріло ні-

мецьких представників дуже брутально, з вигуками, образами і лайкою, хоч за міжнародними правилами парламентарі обох сторін є недоторканими особами.

Тепер вирішувалася доля німецьких вояків на Східному фронті і втікачів-цивільних, що далі рухали на захід до союзників. Разом з німецьким населенням втікали „від своїх” вивезені з окупованих теренів СССР і „остарбайтери”.

Переважній більшості вояків групи армій „Південь” (генерал-полковник Рендуліч) повелось продістатися за американську демаркаційну лінію. Гірше виглядали справи з групою армій „Південний Схід” (генерал-полковник Льор). 9-го травня ця армія находилася на віддалі 2—3-добових перемаршів до американсько-англійської демаркаційної лінії. Як потім стало мені відомим, російські танки гналися за відступаючими частинами німецьких армій, силою забирали їх до полону, а часом вистрілювали кулеметами та гранатометами, хоч капітуляція була вже підписана і набрала сили*).

На центральному фронті 12-та армія під командуванням випробуваного воєначальника і офіцера генерального штабу генерала Венка одержала останніми днями квітня наказ: розгортаючи потужний удар на росіян, звільнити Берлін. 12-та армія завдала потужного контрудару росіянам, відкинула червону армію, стримала її наступ і продісталася аж до Потсдаму. Тим самим вона забезпечила шляхи відступу тим військам, що захищали цей район, як також і 9-ї армії (генерал Буссе).

Разом з цими арміями втікало на захід цивільне населення, оstarбайтери, а навіть і російські полонені. Але, дозволивши воякам 9-ої і 12-ої армій перейти лінію американського фронту на Ельбі, американське командування заборонило цивільному населенню втікати за

*) Хоч капітуляція й набрала сили, але московське літунство 10-го травня 1945 року під час відтягання з фронту 1-ої Української Дивізії УНА між 11-12 годинами дня бомбардувало її на шляху біля Сан Стефана. Також за відступаючими частинами дивізії на захід гналися большевицькі танкові підрозділи, з якими, не зважаючи на капітуляцію, 12 травня 1945 року відбулися бої. Його розпочали першими большевики. Для захисту від варварів дивізія змушенна була вжити зброю і знищила фавстпанцерами 6 великих танків.

Ельбу. Спеціальні збройні відділи американців завертали цивільне населення, заарештовували його і передавали росіянам. 9-го травня в 0.00 годин на всіх фронтах бойові дії цілковито припинилися. Капітуляція набрала сили...

До Мюрвіку прибула англо-американська контрольна комісія, очолена американським генерал-майором Руксом і англійським бригадним генералом Фурдом. Більше години я докладно інформував комісію про дійсний стан у Німеччині. Через декілька днів прибула окремо советська комісія, яка вчинила мені допит і вимагала таких відомостей, що я їх повинен був скласти тільки спільні англосаксько-советські комісії. Від середини квітня англосакська комісія перестала зустрічатися зі мною. Це сталося під тиском большевиків. Советська преса, зокрема радіонадавання накинулись на мене та „уряд Деніца” з вигаданими жахливими на клепами. Росіяни приписували мені та новому урядові всі злочини, поповнені Гітлером, Борманом, Гімлером, Геббельсом.

22-го травня мій адъютант Людде-Нейрат повідомив мене, що голова контрольної комісії союзників наказав наступного дня ранком прибути на корабель „Патрія” разом з Фрідебургом та Йодлем. У відповідь на повідомлення я тільки сказав адъютантові: „Розпорядіться приготувати валізи!” Сумніву не було, що нас арештують.

На пароплаві „Патрія” в каютах-компанії Йодль, Фрібург і я сіли за один бік столу, а проти нас зайняли місця члени контрольної комісії: в центрі — американський генерал-майор Рус, ліворуч і праворуч — англійський генерал Фурд та російський генерал Трусов. Ми наперед були приготовані до морального удару, тому зберігали повний спокій, як належить воякам.

Генерал Рус зачитав нам постанову-наказ Айзенгауера, що я, члени німецького уряду і верховне головне командування збройних сил Німеччини заарештовані. Нам пояснили, що від цього часу ми воєннополонені. Потім генерал Рус непевним голосом запитав мене, чи я маю що сказати. Я відповів, що продовжувати розмови вважаю зайвим ...

**

Як переконуємося з щоденника Деніца, союзники зробили велику кількість помилок, які

Д-р М. Дольницький

ГАЛИЧИНА ПЕРЕД І В ЧАСІ ВИСТУПУ МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА

Коли при першому поділі Польщі 1772 р. Галичина перейшла під панування Австрії, то була це країна під кожним оглядом занедбана і відстала. Зокрема жалюгідним був економічний стан країни. Сільське господарство, при його екстензивній системі і при цілковитому закріпощенні селянства, стояло дуже низько, промисловості майже не було, стан ремісництва був теж дуже примітивний, а торгівля обмежувалася до рамок дрібної, внутрішньої торгівлі. Ще гірше було в секторі національного життя населення, яке в Східній Галичині було в переважаючій більшості українське. Селянство, хоч найчисельніша кляса, жило в тяжкому кріпацькому стані і було національно несвідоме. Міщенство також не проявляло національного життя, а рештки української шляхти, які ще збереглися були під пануванням Польщі, були національно теж мало свідомі й тому теж не відігравали ніякої ролі в національному житті. Навіть українське духовенство, як провідна верства тодішнього україн-

сьогодні, через 16 років після капітуляції Німеччини дають можливість московсько-большевицькому агресорові обріхувати власних союзників та обвинувачувати їх у підготові війни проти „соціалістичного табору”. Німецький грос-адмірал Деніц наперед знат, що він буде покараний на смерть за військові злочини. Про це він довідався ще під час урядування в т. зв. „уряді Деніца”, бо в цій справі десь говорив Черчіль. Однаке Деніц у щоденнику написав так, як відбувалися в той час події. З його опisu виходить, що не „непереможна” советська армія допровадила німецькі збройні сили до капітуляції, але її вимагав і осягнув генерал Айзенгауер та частинно й фельдмаршал Монтгомері. З щоденника виходить, що велику роль для большевиків відіграв другий фронт на заході, а також відтягнення німецьких військ із Східного фронту, щоб продістатися за англосакські демаркаційні лінії. Тож не „побідоносний” наступ совармії, але наперед запланований відступ німецьких військ сприяв загарбанню Москвою сучасних сателітних країн.

ського суспільства у Східній Галичині, було більше зв'язане з церковними, ніж національними традиціями. Воно, будучи дуже консервативним, згірдливо ставилося до селянства і вживало польської мови, і то так дома, як і у своїх публічних виступах. Навіть проповіді воно виголошувало в польській мові, а тодішня церковна влада, що в її руках була тоді цензура, просто не допускала до розвитку письменства народною мовою.

Такий стан тривав до 30-40 років 19-го століття, бо щойно тоді починають проявлятися серед галицького українського громадянства перші виразні проблиски національного життя, зокрема серед молодшого покоління. Йде це впари з піднесенням економічного й культурного стану країни. Австрійський уряд переводить ряд реформ, що у своєму висліді міняють цілковито загальний стан країни, в якому вона находилася під пануванням Польщі. І так, підноситься стан сільського господарства, облегчується положення закріпощеного селянства, дається новий устрій містам, закладається нові економічні підприємства, нормується торгівля та підноситься рівень освіти шляхом основування різного типу шкіл, включно до університету у Львові.

І саме впари з такою зміною загального стану країни, починається теж повільне будування основ під національне відродження країни. Започатковує його, як ми вже сказали, молоде українське покоління. Воно підпадає під вплив тодішніх західно-європейських течій і клічів, захоплюється ними, переймає їх за свої та старається по можливості їх реалізувати серед свого народу. Були це течії романтизму і ліберально-демократичної ідеї рівності і волі. І під впливом цих течій і ідей, які приходили до нас головно через літературу, починає скріплюватись національна свідомість в нашому молодому поколінні, а вслід за цим слідує бажання ширшого розгорнення національного життя. Починаються студії народного життя, нашої історії, збирається фольклорний матеріял, ведуться живі дискусії на громадські і національні теми і т. д., а все це підготовляє ґрунт під

Проф. д-р В. Орелецький

ШВЕДИ ПРО БІЙ ПІД ПОЛТАВОЮ

Розділ п. з. „В Канаані” автор закінчує так:

„На шляху армії Карла ХІІ лежала твердиня Полтава, на ріві Ворсклі, одно з головних міст південної України і важливий вузол між Кримом і Москвою. Тут стояли шведи більше як два місяці і тут мав закінчитися їх похід. Я йду їх слідами в напрямі міста, яке мало стати осоружним для нас як великородження”.

Далі йде розділ п. з. „Полтава”, в якому автор касується національне відродження української Галичини.

На такому то тлі виступає в Галичині відомий гурток „Руська трійця”, в якому попри Якова Головацького й Івана Вагилевича, провідне місце зайняв Маркіян Шашкевич. Правда, активність цього гуртка була ще невелика, але літературний збірник „Русалка Дністровська”, що його склав і в 1837 році видав цей гурток, став початком національного відродження Галичини так, як „Енеїда” І. Котляревського, що з'явилася 1798 р. була початком відродження на Придніпрянській Україні. Це нічого, що ця „трійця” відтак, під впливом важких відносин, фактично розійшлася — Вагилевич переїхав до польського табору, а Головацький до російського, а вірним національній ідеї лишився лише Шашкевич, — бо розбуджена „Руською трійцею” національна свідомість не тільки що не завмерла, але стала основою пізнішого політичного розвитку і національно-політичних змагань всього українського громадянства в Австрії. Свій виразний вияв ці стремління найшли у 1848 р., коли то ідеї національної самостійності набрали форм теж національно-політичної дії. Українське громадянство Австрії, пробуджене Маркіяном Шашкевичем використовує всі засоби революційного року „весни народів” 1848 р., згодом періоду конституційних реформ в Австрії в 1860 р., аж вкінці, запліднене ідеями Тараса Шевченка, високими мислями Івана Франка та революційним націоналізмом Лесі Українки, доходить до завершення своєї політичної дії в 20-му ст., коли то на начальному місці в національній ідеології цілого українського народу стає вже ідея державної самостійності України, зреалізована Четвертим Універсалом, Листопадовим Зривом та проголошенням державної соборності українських земель.

же, що 18 вересня 1941 вмашерували німці до Полтави. Два роки і сім днів пізніше мусіли вони Полтаву залишити. Перед своїм відходом спалили вони багатий музей міста та старий губерніальний дім і розстріляли 11 осіб, які старалися погасити вогонь. Полтавці вернулися до зовсім знищеної міста. 18.000 полтавців згинуло, а більша скількість текстильних фабрик, що були головним джерелом прибутків для міського населення, була зрівнана з землею. Все внутрішнє місто лежало спустошес. Багато гарних парків довкола Полтави перемінилися в окопи. Знищення було таке тотальнє як перед 250 роками, коли після бою остало всього три доми в місті.

Але тепер, 14 років після заключення миру Полтава відбудовується досить скоро. Властиво не можна розпізнати місто, аж доки не дійдемо до його центру. Від великого шляху між Києвом та Харковом в'їжджаємо до довгих забудовань, які кишать від бараків, плотів з дощок та лісків, і скоро тільки зачинає автомобіль скакати то сюди то туди по вулиці з нерівних каменюк, зрозумів я, що я є якраз у Полтаві. Центр міста знов оживав з румовищ та каменюк. Дуже тяжко продиратися вулицями, де мушки і жінки кладуть рури та проводи, а з усіх рогів сипиться порох з мурів та зірваних домів, а також з нових будинків, є це рух та утіха з праці у цьому місті, рівного чому я не бачив у всій Україні.

На головній артерії — широкій вулиці Сталіна — тягнуться модерні мешканські забудовання з вжитим вже „магазином” — товаровим домом — для закупщиць. Тут лежить також гордість міста — Гоголівський театр, названий після найбільшого сина Полтави, який коштував 13 мільйонів рублів. Театр, який посвячено минулій осені, може помістити 800 глядачів. Сіяючий шеф театру показує мені довкола всі тонкості (фінесси) театру: мармурові стіни, кристалові свічники і пілішові софи. Режисер стоїть зі свого місця у звязку через радіо з всіма ложками і акторами. Бас співає там на долині від оркестри одну козацьку пісню, щоб я міг подивляти тонку акустику. Крім балету грають все, при чому театр виповнений кожного дня по береги.

Там далі над берегами Ворскли працюють знов фабрики, при чому заняті там у більшості мешканці Полтави, яка начислює тепер 140.000 населення. Полтава лежить у дуже родючій околиці з старою витонченою селянською культурою. Кожного дня масами прибуває сільське населення до міста для полагодження справ та закупок і торгівлі. Вся селянська родина прибуває у своїх возиках, запряжених малим жилавим конем — точнісінько так само, коли селяни їздили на торговицю ще за часів Карла ХІІ.

У новозбудованому „Готелі Полтава” прийняв мене широ шеф „Інтурісту” Данило Попович і його помічниця Марія Зубенко, яка говорить по англійськи.

„Як Ви вже може запримітили, сказав він, є шведи тут у Полтаві популярними. Без Карла ХІІ не могла б Полтава звернути на себе більшу увагу як всяке інше провінційне місто. Сюди приходить народ з цілого світа, з Китаю, Америки і Німеччини, тільки щоб побачити місто, яке не піддалося, як рівнож місце бою, де цар Петро поставив підвалини під модерну Росію. Сюди повинно прийти більше шведів. Вони можуть іхати автом сюди з Ленінграду і вони напевно будуть прийняті у нас тепло, далеко ширіше, як тоді коли стояли вояки Карла перед брамами міста”.

У товаристві міського історика, старого учителя Філіпа Івановича з такими ж великими вусами як маршал Будьонний, виїзджаємо, щоб побачити стару Полтаву, яку козаки збудували на початку приблизно 1600 р. При кінці квітня 1709 мав Карло розпочати обурження міста. Його воюючі відділи начислювали щонайменше 25.000 воїнів з 30 гарматами. Крім цього міг він рахувати ще на 10.000 запорізьких козаків, як на своїх союзників. Його перевага була подавляючою, але командант Полтави, хоробрій і рішучий полковник Алексей Келен, відмовився піддатити і заставив 2.000 міських горожан тримати під мурами міста службу разом з гарнізоном, який начислював 4.000 вояків.

Дальший розділ має заголовок „Вій”, в якому автор подає опис битви. Приблизно о годині 11 ночі 28 червня 1709 р. вирушили шведські війська зного місця постою довкола Полтави і приготовилися до наступу проти укріплених позицій царя на північ від міста. Кожний, хто призвичаєний до сумерку літньої ночі на півночі, не може собі представити, як темно в цей час на українському степу. Коли я зараз же по півночі залишаю готель Полтаву, я з трудом можу бачити перед собою руку. Вулична лампа кидає неспокійне світло на мури дому, але поза ними панує мряка й темнота. Тиша є така абсолютна, що я маю враження, ніби я нахожуся тут перед 250 роками, в тому часі, коли місто спочивало по денних сутінках із шведами і лише вартовий воїн тримав варту здовж мурів міста.

Ситуація шведів не була радісна. Вони вже давно не мали зв'язків із своєю батьківщиною. Озброєння було пошкоджене і недостатнє і тому відчувалася недостача в усюому людському матеріалі, конях, стрільному порося і провіяントові. Шведам не вдалося здобути Полтаву, і вони опинилися у царському обурженні на півночі, сході й заході. Їх однісінський шлях відступу був на північ здовж ріки Ворскли, в напрямі до Дніпра. 22 червня отримав король вістку, що він не може чекати на підкріплення з Польщі, Туреччини або Криму. Він вже не мав на що сподіватися. Самотній, він мусів розпочати бій проти переважаючої московської армії: на полі бою стояло 17.000 шведів проти 40.000 москалів. Доля дев'ятнадцятої війни мала вирішитися на вузьких і довгих полях, якими я тепер іду. Далі йде детальний опис Полтавської битви, над яким тепер не спиняємося.

Черговий розділ має заголовок „Капітуляція”. Під час походу вив'язалася досить напружена розмова (остання) між королем та Ілленкроком. Під Перево-

лючною спитав короля: „Куди ж тепер нам іти?” Ілленкрок відповів, що є більше як три можливості відступу. Одна назад через Україну, звідки шведи прийшли. Однаке всі козаки є проти шведів, а крім того з заду переслідуюча московська армія. Інший відступ через пустинні краї до „Татарії”. Третя можливість, це кинутися ще раз до розлучивого бою з москалями. Однаке, хоч король, наказав битися до останку, Левенгаупт пішов добровільно в московський полон, що короля дуже засмутило, як він писав до своєї сестри Ульріки Елеонори. Во цим нерозважним кроком Левенгаупта шведська армія втратила все, цебто вояцьку честь. Оберг згадує, що з королем переправився через Дніпро також український гетьман Іван Мазепа. Більше інформації про запорожців автор не подає, за винятком згадки, що цар наказав запорожців віднати, на що з сумом мусіли дивитися шведські полонені. Але їх шведські полонені зазнали багато понижень та тортур збоку москалів. Вони мусіли разом з українцями будувати Петрові головне місто на півночі серед боліт, де вони масово гинули. Деякі шведи вернулись домів, але багато з них згинуло в сибірському засланні або в корінній Московщині. Московський народ був до шведів загально неприхильний. Пам'ять про шведів заховалася лише в Полтаві та Ленінграді. В Києві та Москві менше цікавляться долею шведських полонених з 1709 р. Оберг зауважує на одному місці своєї книги, що населення Києва і до тепер називає мури міста, які будував Мазепа, Мазепиними мурами.

Причина, чому не згадує Оберг про участь запорожців у повстанському бою, може бути різна. Або він не має достатніх інформацій про запорізьку участі у бою під Полтавою або може з пересердя, мовляв, запорожці (а з ними і український народ) не дуже то додатно вплинули на хід бою під Полтавою. А то й навпаки! Дальших уступів я тут не буду реферувати, бо вони менше зв'язані з Україною і займаються в більшості сумного долею шведських полонених.

Книга має кілька світлин з України: Києва та українських околиць біля Полтави з нашими традиційними селянськими хатами та возом, запряженим малим конем, що дуже гнівало шведську кавалерію, бо не можна було такими кіньми поповнювати шведську кінноту. Найбільше знімок є з місць полтавського бою з церковцями, пам'ятниками, потім з Дніпра. У книзі спільна карта України, Польщі та Московії. Рівно ж є кілька гравюр, які представляють бій під Полтавою.

Автор був також у катакомбах Печерської Лаври, куди прочани (більшість старі люди, але є між ними також і молоді особи) прямують масами як за старих часів. А коли на нього і шофер кричала старша жінка по українськи і Оберг спитав провідника, що це має означати, то шофер відповів, що вона лається тому, що уважає їх безбожниками. Досить кольоритно описав Оберг прочан та самі катакомби, які приносять досить великі прибутки.

На загал книжка написана спокійно й об'єктивно. Можливо, що автор стримувався з критикою комуні-

*Проф. д-р Степан Г. Крандалл,
проф. Механічної Інженерії
Massachusetts Institute of Technology*

ПОЇЗДКА ДО КИЄВА

Від Редакції

Проф. Механічної Інженерії в Масачусетс Інституті Технологій, д-р Степан Крандалл був ласкавий надіслати нам в англійській мові своє звідомлення, що його в українському перекладі даємо нашим гітагам. Хто бажав би вислати своїм приятелям, зокрема політикам, які не знають української мови, текст в англійській мові, хай звернеться до нашої Адміністрації („Вісник”, 315 Е. 10 вул., Нью Йорк) і ми йому такий англійський текст вишлемо. Є це його неофіційний рапорт про поїздку до Києва “Visit to Kiev, Ukraine”, by Stephen H. Crandall, Professor of Mechanical Engineering Massachusetts Institute of Technology, September 9-19, 1961.

Це є неформальне звідомлення з мосі подорожі разом з рядом наукових та суспільних коментарів. Поїздка ця мала за ціль мою участю в International Symposium on Nonlinear Vibrations, влаштований Українською Академією Наук і Академією Наук ССР в днях 12—18 вересня ц. р. Згідно з запрошенням, я прочитав доповідь “Random Vibrations of Systems with Non-linear Restoring Forces”.

Через те, що з Відня є літак тільки двічі в день, то я прибув до Києва на три дні до початку конференції. Отже ці три дні я був собі турист.

Вечором я прочитав „від дошки до дошки“ книжечку-проводник по Києві, написаний в англійській мові. Чез-рез те було весело почутти на другий день молоду пан-

стичного ладу тому, що дав передтим певну обіцянку не критикувати більшевиків. А можливо також і тому, що не хотів свою критикою унеможливити поїздку інших шведів на Україну, а може і свою власну. Він жеж цю книгу напевно прислав і до музею в Полтаві, присвячену полтавському боєві між шведами й москалями.

Цікаві спостереження автора щодо злиденно-го життя наших селян по колгоспах. Книжку читаємо тому з великим зацікавленням і напруженням, бо учасники полтавського бою говорять самі за посередництвом своїх дуже чисельних щоденників. Уважаємо, що брошюра Оберга причиниться значною мірою до ліпшого пізнання Полтавського бою і повинна зацікавити також і українців тим, що сталося на нашій землі перед 252 роками. Хто знає, як пішли б були політичні події на нашій Батьківщині, якщо б переміг був Карло XII і Мазепа. Наша Батьківщина була б тепер сильнішою і могутньою як рівновартний член у сім'ї інших народів світу.

ну з Інтуристом, яка знала непогано англійську мову, але виявила дуже мало оригінальності. Вона, ніби папуга, відрецитувала параграф за параграфом майже без змін з книжки-проводника. (Нам ясно, що не з браку інтелігенції чи фантазії вона так мусіла рецитувати, але, щоби не наразитися на небезпеки і переслідування з боку цензора та НКВД — С. Г.).

Публічні місця Києва дійсно привокують увагу. Позно дерев, парків і цвітів. В центрі міста широкі пішоходи, на яких люди товпляться, здається, весь день і всю нічку. Всі, або майже всі будинки при головній вулиці відбудовані вже після другої світової війни. Зате, коли тільки трохи збочити від головної вулиці, то зараз видно цілком старі та погані будівлі.

Люди зодягнені бідно. Так наче б вони привикли до низького стандарту. Маю враження, що йде до поправи, але це ще далека дорога...

Одна річ, що справді блистить понад загальний рівень бідноти, це їхнє метро. В Києві це метро має всього три роки і наразі має тільки п'ять станцій. Можливо, що й інші російські метро є тієї самої категорії. Це треба Вам побачити, щоб повірити. Ці підземні станції на багацько елегантніші, ніж їхні найвиставніші готелі. Вони абсолютно без плямки. Виглядає так, ніби існує окрема чистильна бригада, що працює над тим, щоб дерево і мармур ввесь час світилися. Кожна станція в Києві, це так,ніби малій музей. На одній зупинці є ціла колекція скульптури. На іншій збірка викутих в металю дедикацій всяким героям Советського Союзу...

Товарів для консумента майже не існує. Коли ж щось і є, то дуже безвартісне. Ось один американський журналіст, що займається расовими питаннями (виглядає, що Росія має в цій ділянці теж свої проблеми. В Києві існують окремі, але рівні школи для росіян і українців), знаючи по-русски, побачив одної днини, що один чоловік, вишовши з універмагу, розклав зараз таки на пішоході якусь паперову торбу. Негайно створилась „черга“, куди і він вскочив. Він запітав жінку, що стояла в черзі перед ним, але вона не знала, що продають; він питав інших, ніхто не знав; всі здвигали плечима, проте стояли в лаві. Виявилося, що він мав в тій торбі може тузін або два лямпок, випродукованих в Китаю і кожний, хто був в черзі, купив таку „батерійку“ за віймком мого приятеля.

Головна різниця між їхньою а нашою суспільністю лежить в тому, що не мають доступу до новин. Коли я в'їздив до Росії (автор, мабуть, має на думці Україну — С. Г.), то вже було чотири советські нуклеарні вибухи, а коли я повертаєсь, то це число випробувань досягло було 12 чи 15. За ввесь час, населення Києва нічогосінько не знато про те, що вибухи почалися. „Правда“ опублікувала тільки промову Хрущова, в якій він подав, що такі проби можуть бути потрібні і це було все, про що їх було повідомлено.

Або ж таке: в Інтуристі нічого не знали про симпозій (конференцію) і не дуже були цікаві довідатись десь (як відомо в умовах психічного терору підсоветська людина навчилась не бути „цікавою” — С. Г.). Щойно після трьох днів, коли я почав патискати, вони рішилися потелефонувати. Після трьох телефонів, начальник бюро нагло став всміхатися, сказав, що все гаразд, треба тільки триматися стійко. За 10 хвилин прибув один професор, виправдуючись та так трактуючи мене, ніби я якийсь член королівської родини. Він особисто дістав для мене таксі та допоміг спакувати мої речі і перевіз з Інтуриста до готелю „Україна”, де я мала бути офіційна домівка для симпозіюм. (Чому не в університеті або на політехніці? — С. Г.). Я ледве побув там якоєсь півгодини, як він доставив молоду людину, що мав бути моїм чічероне. Він дійсно був дуже допоміжний. Може, аж надто. Він майже не дав мені часу на спання. Свобода попередніх днів пропала зовсім.

Товариські розривки для учасників нарад, щоб скласти делікатно, були якісь особливі. Для більшості чужинецьких учасників, як і для мене, приділено чи то молодого пана чи панну. Ці молоді люди інколи виступали як перекладачі під час виголошування офіційних доповідей, але часто вони просто були для того, щоб допомагати. Звичайно про такі позапрограмові імпрези не було публічного проголошення. А як показалося, то були такі імпрези, як балет, опера, бенкет і їзда кораблем по Дніпру.

Та спосіб, як нам довелось про це дізнатись, був цілком забавний, смішний. Наши молоді асистенти крадьжкою скажуть нам скоренько про один за одним так, ніби це велика якась несподіванка. Так, напр., якби ми запитали в середу про те, що існує таке ілянується на неділю, то нам відповідають, що не знають і от в четвер ми одержуємо запрошення, наприклад, на балет в неділю вечором. Мені ніколи не вдалося дізнатися, чому вони вдаються до таких способів. А може це такий іхній спосіб показати, що вони с для нас спеціально „найс” (ввічливі) ...

Очевидно ціла система не працювала перфектно, як показує інший приклад з іншим американцем, що спізнився ...

Офіційних делегатів на з'їзд було 104. Крім цього було може 100 т. зв. обсерваторів з Росії. Мені не вдалося схопити, яка між ними різниця. Во виглядало, що і ці обсерватори предкладали свої доповіді на нарадах. Офіційні мови були: англійська і російська (і то в серці України, Києві — С. Г.).

Чимало росіян могли говорити англійською мовою. З 22 американців тільки два професори виступали в російській мові, якою вони, щоправда, не були захоплені ...

В основному москалі цікавилися більше прикладною секцією (практичне примінення — С. Г.), ніж теоретичною математичною секцією. Виглядало, що російські вчені досить відкрито дискутували, коли йде про технічні питання. Зате дискусія на політичні теми цілком безнадійна. Що ж, звичайно про чиєсь вірування не дискутується. Ті, що з ними я розмовляв, робили

враження ентузіастичних пластунів. Вони знають, що їхній теперішній життєвий стандарт низький, але вони в своїх дискусіях просто збувають це і швидко вас проймає незручне почуття, що вони жалкують вас, що їм прикро за вас.

Маю враження, що науковці докладали всіх зусиль, щоби уприснити нам наш побут, але з бюрократією вони мають значніші труднощі, ніж ми тут. І хоч як вони старалися, то все таки трапляються час від часу прикрай інциденти ...

Я мусів перенестися з кімнати 321 до кімнати 521. Це вже була північ і я був здорово втомлений. Я піколи не дізнався, чому, але нічого не вдієш, треба було міняти кімнату і то негайно. Кімната 521 була точісінько така сама, як і кімната 321. Одна тільки різниця, настільки я міг би сказати, була ця, що кімната 521 була без телефону, тобто він не працював. Якби я був дуже підзорливий, то міг би собі подумати, що я мусів перенестися через те, що попередньо джинси мав декілька телефонічних розмов ...

На летовищі стояв гарний день. Було сонячно, то я став робити знімки. Москалі робили те саме. За хвилину вийшла з будинку молода урядничка і пригадала в руській мові, що то протизаконно робити на летовищі знімки. Я склав мій фотоапарат. Ale ж, як тільки вона ввійшла до будинку то мої російські колеги знов стали робити знімки. (А може вони так випробовували нашого автора? — примітка перекладача).

Безперечно Росія, це дивна країна контрастів. Ось один вчений і його жінка мусить поміщуватися в одному помешканні з батьком та матір'ю. Він має дві великі аспирації. Перша, щоби метро протягнули аж до того місяця, де живе його батько. Коли настане цей щасливий день, він могтиме зайхати до своєї лябораторії за десять мінут, замість півтори до двох годин, що іх він зуживає на ізду автобусами. Друга річ, для якої він живе, це той щасливий день, коли уряд дастє дозвіл перенестися йому і його дружині до їхнього власного помешкання. Хоч в Києві будують швидко і багато, то він надіється, що перше станеться швидше від другого. В міжчасі в такому тісному помешканні він, разом з батьком, мають колекцію довгограючих грамофонних пластинок, що складається із понад 1000 пластинок.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

В попередньому числі „Вісника” ми вмістили статтю „Псевдонауковість діялектичного матеріалізму”, бо вона тематично дуже добре в'язалася з статтею С. Петровича: „Провідник С. Бандера і геройська боротьба УПА”, а зокрема з тою частиною, в якій автор протиставляє ідейний і науковий потенціал Заходу псевдонауковому матеріалізму. Вона також кореспондувала з думками в статті генерал-полковника Шандрука: „Україна і всі підбиті московським імперіалізмом народи є фактором перемоги або поразки”.

Тепер інформуємо, що с це уривок з брошюри п. інж. Е. Маланюка п. и. „До проблеми большевизму”, виданої ООСЧУ і СУМА в 1956 р., що її можна набути в нашому видавництві по зниженній ціні.

Василь Косаренко-Косаревіч

БОЛЬШЕВИЗМ — ФАШИЗМ — НАЦІОНАЛ-СОЦІЯЛІЗМ

Традиційна звичка москалів — тих „найбільших грабіжників у всесвітній історії”, як сказав чільний большевицький історик М. Н. Покровський, який при цьому признається, що він сам найправдивіший москаль (в ориг. „великоросс”) — кричати „лови злодія”, показуючи на невинних, щоб відвернути увагу від себе як справжнього „злодія”, виявляється дуже часто в тавруванні своїх противників фашистами, нацистами, бандитами та всякими „словцамі” з їх типового „ругательного” арсеналу. А втім, аналіза та доказовий матеріал щодо цих трьох „ізмів” в наголовку виявляють, що фашизм, а ще більше утотожнюваний з ним націонал-соціялізм є тільки дуже блідою відбиткою а чи наподоблюванням нібикомуністичного большевизму. Псевдоморфізм соціалізму, комунізму та навіть націоналізму, назовні та в теорії, і тоталітаризм у контролі всього життя на службі реалізації месіяністичних постулатів единого народу-користувача, внутрі і на практиці, є чи не підставовими спільними знаменниками цих трьох екстремних „ізмів”. А такі незаперечні факти, як започаткування большевизму москалів в 1903 р. і його прихід до влади під кінець 1917-го року*) не залишають ніякого сумніву, що большевизм москалів був моделем для націонал-соціалізму німців і фашизму італійців в аналогії до загрозливої агресивної акції перших і дефензивної реакції других, так і до змислу поговірки про вибивання клина клином. А як взяти до уваги змисл і значення італійського слова „fascio”, тобто „в'язанка” прутів як символічний знак її незломності в порівнянні з легким ломанням окремих прутів, то в такому змислі і значенні обмежений круг большевиків під проводом Леніна започаткував фашизм далеко раніше, ніж наподоблюючи його, зробив це, теж соціаліст, Беніто Муссоліні й Адольф Гітлер. Ось чому ще й так зумовлена

монопартійність, що виключає будь-яку іншу конкурентку в засягу своєї влади стала доповнільним спільним знаменником для цих трьох „ізмів”, а тим самим і в її висліді автократизм або диктатура партії над населенням і генерального секретаря чи вождя партії над нею самою і населенням імперії.

Такі спільні риси фашизму москалів та італійців затемнюються не тільки взаємним поборюванням одних одними, але й на тлі історичної давнини як і змагань у майбутньому. Гербом імперії італійських предків в цій самій матерній Італії та з тим самим Римом як столицею — і тому званих Римською Імперією і римлянами — була згадана в'язанка прутів із сокирою. Під тим самим відновленим гербом італійські фашисти в чорних одностроях бажали не тільки успішно відбити псевдокомуністичну большевицьку загрозу під червоним прапором, але й відновити імперію своїх предків. Універсальною можна було вважати античну Римську Імперію тільки тому, що вона охоплювала тоді майже весь середземноморський світ. Отже й „універсалізм” італійських фашистів під єдиним своїм основником і вождем (дуче) обмежувався навіть у своїх максимальних постулятах до рамок колишньої Римської Імперії, а з уваги на консталіцію довкружніх щодо Італії й італійського народу потуг та народів залишався утопійним. Зрештою італійський фашизм зник в історичних глибинах разом із смертю Муссоліні.

Зовсім інакше мається справа з його моделем, тобто большевизмом москалів. Сам бувший большевик, а потім релігійний філософ, москаль Н. Бердяєв, доказав, що сучасний большевизм — це лише доцільна трансформація традиційного панмосковського месіянізму. А цей месіянізм, що в москалів почався десь у перший половині 16-го стол., у своїх постулятах не обмежений ніякими рамками їх імперії — ані тоді, коли вона називалася „Московською”, ані тепер, коли вона, відбудована й поширенна, називається „Советською”. Панмосковський месіянізм-большевизм є універсальний. На тлі легенд про Білого Клобука з її ідеєю Третього Риму для Києва і його продов-

*) Заснування „Німецької Робітничої Партиї” в лоні німців було в р. 1918, її переорганізація на „Націонал-Соціалістичну Німецьку Робітничу Партию” в р. 1920, а її прихід до влади в Німецькому Райху щойно в році 1933, та заложення „Фашизму борців” проти комунізму з молодих людей і теж робітників італійців в р. 1919, а його прихід до влади в Італії в р. 1922.

жувача Новгорода Великого, а цю ідею москалі засвоїли собі разом із здобутим Новгородом, вони уроїли себе „богулюбими” заради своєї примітивності, незаторкненої ще ніяким „гномом до образованості”, що його вважали вони „гнилим подихом сатани”, отже й не тільки „вибраним народом”, але й „покликаним”, з месіяністичним завданням навертати всі немосковські народи на свій власний і тому теж „богулюбий спосіб життя” мирними, але, й переважно, насильними засобами. Таке „відгнилювання” в теорії, і таку „москалізацію” немосковських народів на практиці легше переводити, коли вони вже підбиті і поневолені, ніж вільні. Ось чому експансивний імперіалізм став конечністю в політиці москалів. А що більша власна імперія, то більше сили можуть москалі з неї черпати. Без такого потенціялу сили не було б виглядів на успішну реалізацію етапів і остаточної мети панмосковського месіянізму-большевизму, що нею є заволодіння світом і всіми народами в ньому, щоб їх колись „відгнилити”, а тепер „відкаталізувати” насильним наверненням до власного, московського способу життя. Ось чому всі москалі такі фанатичні оборонці „цілості” своєї все одно як названої імперії. Ось чому для них важливіша і краща будь-яка жорстока диктатура від розчленування даної імперської і все одно як названої цілости. Ось чому для них правдою є всяка хоч як наявна брехня, якщо вона вигідніша для реалізації їх месіяністичного завдання. Те саме є щодо назви цієї імперії та змісту християнської православної релігії чи будь-якої іншої політичної або соціальної ідеології. Ось чому вся їхня преса обабіч фронтової лінії боротьби між большевиками і антибольшевиками та й на еміграції голосить клич конечної потреби в підтримці влади в Кремлі, яка зберігає цілість імперії навіть тоді, якби вона складалася із самих бандитів-злочинців. Ось чому Ришард Врага, польський соціяліст-демократ, зовсім слушно устійнів: „Не свідомість визначує буття” — згідно з „cogito ergo sum” (Декарта) — „тільки буття визначує свідомість”, як учитить Маркс. „Отже Росія була большевицькою під Іваном Грозним, під Катериною II-ю і Александром III-м. Большевиками були теж Петро I

і Пушкін, Александр II і Достоєвський, Суворов і Герцен, Скоблев і Плеханов, все одне де вони сиділи — на троні чи гнили в каторгах, чи вони в уніформах генералів і маршалів вирізували поляків, українців, грузинів, узбеків, бакшірів, чи на своїх катів-царів і катів-генералів і маршалів кидали бомби. Між большевиком Ніколаєм II і большевиком Бакуніним не було іншої різниці, як та, що між силовою позицією і силовою диспозицією”. Марксівський комунізм став тільки чудовим засобом в руках москалів, які вже від довшого часу шукали за чимсь подібним „універсальним”, щоб своюму панмосковському месіянізму-большевизму надати модернішу маскуючу форму, без зміни його і своєї власної істотності. Православіє, пансловізм і народництво їх розчарували, бо звужували об’єм експансії і не давали гарантії на успіх у реалізації месіяністичних мрій та постулатів — в Пушкіна і Муравйова, Достоєвського й Ігнатьєва, Данілевського і Трепова, Аксакова і Пурішкевича. Зате Клясовий інтернаціоналізм з концентрованою в руках москалів деспотичною партією, яка все знає і всім керує, все передбачає і про все вирішує, а водночас служить виключним інтересам московської пануючої піраміди з: автократа-диктатора, партійної бюрократії і народу-носія.

Такі зasadничі правди про месіянізм-большевизм москалів засвідчені їх власними речниками як Бердяєв і Федотов. Перший вказав на сумну роль, що її відіграють немосковські комуністи, включаючись до большевизму, утворюваного з комунізмом. Вони бо не розуміють, що большевизм із його Третім Інтернаціоналом не є „інтернаціональною” а чисто „національною” ідеєю московського народу. Отже вони вступають і включаються в цей народ та допомагають реалізувати не інтернаціональний комунізм, а тільки месіяністичне завдання московського народу. А це значить, реалізувати винищування всіх не-москалів із такими комуністами включно, які ставлять опір Москві в її експансії й агресії. Бердяєва доповнює Г. Федотов устійненням: „Комунізм-большевизм (хоч і супранаціональний свою формою) є продуктом московського історичного процесу... Росія готувала світові такий комунізм — добро-

ОРГАНІЗУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ „ВІСНИКА”! ВИРІВНЮЙТЕ ЗАДОВЖЕННЯ!

вільно або насильно — але тільки під умовами, вигідними її власним національним інтересам... Говорити, що комунізм не має нічого спільногого з московським народом — це говорити голу брехню". Ось де відсіч тим — москалям, чужинцям і своїм українцям-малоросам — хто винуватить тільки уряд, а виправдує його співпануючого носія і постійного користувача, ким є московський народ.

Взявши під увагу факт, що в лоні московства майже не бувас вийнятків, коли йде про оборону цілості імперії як запоруки для виглядів на успішну реалізацію панмосковського месіянізму-большевизму, а всі „індивідуальні прути” находяться у їх спільній „в'язанці” (*fascio*), то такий фашизм москалів цілковито затемнює модерний фашизм італійців як щодо часу свого існування, так і щодо універсальності та жахливого об'єму й числа жертв. Ось чому обманливий крик московського злодія: „лови немосковського злодія” можна замінити або до нього додати не менш обманливий крик московського фашиста, бандита і т. д., „лови немосковського фашиста, бандита і т. д.”

Багато більше подібностей, поза згаданими зasadничими для всіх трьох „ізмів”, є між большевизмом москалів і націонал-соціалізмом німців, чим і пояснюється таке часте і продовжене їх союзництво в часах миру і конкуренції в змаганні до однакової мети в часах війни. В аналогії до взаємин між вищекультурними русинами-українцями і примітивними „рускими”-москалями, також нижче культурні германі-німці заповняли так зумовлений брак у порівнянні з вищекультурними італійцями видумками, що на них будували вони свою амбітну уроєну вищість. Від толкування назви „Allemannen” для одного із своїх племен, що, мовляв, їх німецькою мовою говорили „всі первопочаткові люди” як „Alle Mann”, починаючи, і на вчені Косінні та не менш фальшивій „Ура Лінде Хроніці”, що культурний процес всього людства започаткували були німці, кінчаючи. В ході такого поставання й розвитку пангерманського месіянізму рівнобіжно з поставанням і розвитком панмосковського месіянізму на них обидвох впливала вирішально творчість Гегеля і Ніцше, Кириєвського і Данилевського. „Alle Mann” перемінився на „Uebergemensch” — у німців (Ніцше), „богулюбий” на

„богоносця” у москалів (Достоєвский), а на „ленінулюбий” в советській сучасності — добі імперії москалів. Гітлер кілька разів зовсім виразно твердив, що москалі взагалі і їх большевизм були найбільшими його вчителями, а сам він правдивіше реалізує вчення Маркса, ніж вони (Раушнінг). Гіммлер студіював усю доступну літературу про методи традиційної тайної поліції в Росії від найдавніших часів, щоб її перевищити (Гайден). Цей самий Гіммлер повчав і наказував історикам Третього Райху, що їх наукові погляди йому не цікаві, це їх приватні думки. Але „...якщо держава або партія проголосила якийсь погляд вихідною точкою для наукових дослідів, то треба вважати його аксіомою і не вільно крутити носом або його злобно критикувати... Нам це в найвищому ступені байдуже, чи праісторія германських племен була в дійсності такою чи іншою... Нам особливо іде про такі історичні уявлення, які скріплюють у нашому народі його національну гордість — за це історики одержують платню. У всьому тому сумнівному ділі ми маємо одинокий інтерес, а саме, кинути в проекції на сіру минувшину все те, що ми ставимо перед нашим народом як образ майбутнього. Наша наука про німецтво жила фальшивками впродовж століть. Ми маємо право це кожночасно повторювати. Праісторія є науковою про передове значення німців у прачасі” (Раушнінг).

Все це тавруш може навіть більше настанову в сіх проводів та їх істориків в лоні московства і їх все одно як званої імперії та панмосковського месіянізму, як щодо німців. Тим більше, що німці фальшивали тільки свою власну історію й праісторію, без засвоювання собі історії якогось іншого, ненімецького народу, напр., римлян-італійців, а тим часом москалі, від Петра I і його реформ починаючи, відпекалися своєї власної давнини, а нащепили себе як головну і дідину галузку на засвоєному пні народу русинів-українців, бо своїм угро-фінським пнем не можна було гордитися. Навіть тоді, як німці свою першу середновічну імперію назвали „Римською”, до якої їхні предки деякий час колоніяльно належали як „римські люди”, щоб підвищити свій престиж і прикрасити авреолею колишньої справжньої „Римської Імперії” з Римом як столицею римлян,

предків італійців, то додали „Німецької Нації”, щоб було ясно, що в ній панами є німці, а не італійці. Цар московської держави, що була першою в москалів, Петро I, наподобив Карла Великого, замінюючи цю назву назвою Руси-імперії русинів, предків українців, з цією самою столицею Києвом, в грецькій версії „Росія”, до якої предки москалів колись колоніяльно належали як „руські люди”, щоб піднести свій престиж і стати теж імператором. Але не наподобив він Оттона I, який ддав „Німецької Нації”, хоч і ця московська імперія переіменована на російську мала іншу столицю, а пануючими в ній стали москалі, отже була вона „московської нації”. А такої „московської нації” залишилась імперія москалів теж після того, як Ленінові показалось доцільним переіменувати Російську Імперію на Советський Союз.

У такому історичному процесі обидвох народів — німецького і московського — та їхніх месіянізмів, гордість і сполегливість на свій власний народ могли спонукати німця вважати себе „юберменшом”, з претенсіями панувати, але не змішуватися з іншими не-німецькими чи не-германськими народами. Зате москалі, які століттями мали низький рівень культури, та щоб не заразитися „гнилим подихом сатани” (освітою) і не втратити своєї так зумовленої „богулюбості”, — називають цю добу „загадкою вікової культуротворчої мовчанки” (Флоровський). Вони не можуть позбутися хронічного „комплексу меншовартості”, не зважаючи на всі спроби прикрашувати московський народ „пишним пір’ям”, вискубуваним з живого тіла історичного українства. Не маючи нічого власного після того, як Петро I своїм могутнім подихом штурнув усе відречене московство у пропаст, вириту ним між московською давниною і російською майбутністю, москалі споконвіку нівелюють всі вищі культури поневолених немосковських народів взагалі, а українського зокрема, на свій рівень, щоб під чужою, присвоєною і „російською” або „советською” назвами виглядати тим приповідковим Хомою, що на безлюдді вважається людиною. Це є різниця панмосковський месіянізм москалів від пангерманського месіянізму німців. Хоч у ході виміні знання є досвіду між москаліями й німцями в російській і советській добах — з одного боку,

а в добах кожночасного німецького райху, з другого, вигладжуються попередні різниці.

Паралельно до ганебної ролі немосковських комуністів, вказаної Бердяєвом, таку ж ролю відіграють політичні й наукові проводи немосковських народів і націй. Перші вірять у те, що москалі з російських реакціонерів і тейстів перемінились на справжніх комуністів і атеїстів, а другі вірять, що туранські москалі є російськими слов'янами і потомками русинів як старший брат українців. З обидвох фальшивих преміс доконечні теж фальшиві заключення, на яких спирається іх всебічна настанова сути проти „росіян” чи „советів” в утотожненні з москалями, утотожнюваними з русинами-українцями. Ні одні ні другі не здібні зрозуміти, що як між тоталітарними німецькими комуністами і тоталітарними німецькими націонал-соціялістами не було істотної різниці, тільки боротьба за те, хто з них має очолювати й реалізувати спільні тоталітаризм, так і боротьба між большевиками й націонал-соціялістами велась не проти тоталітаризму, тільки за те, хто його має очолити й реалізувати в глобальному змислі свого месіянізму. Ось чому вони обидва із своїми вождями — Сталіним і Гітлером — пліч-о-пліч готові були боронити спільний тоталітаризм проти зазіхань демократичного й волелюбного світу.

Д-р Старлінг'єр, німецький лікар, що 10 років прожив у СССР полоненим, вернувшись, писав, що зміст шкільних підручників для молоді в ССР є такий шовіністичний на службі московсько-советського націоналізму, що він затемнює всі разом узяті націоналістичні шовінізми в вільному світі. Однаке соціялістично-ліберальний світ по цей бік залізної заслони, що симпатизує з „соціялістичним-комунізмом-большевизмом” або з „росіянами”, продовжує ставити акцент на „советський соціалізм”, а не на „московський або російський націоналізм”. Зате ставить акцент тільки на „націоналізм” у націонал-соціялістичних німців, щоб одіом гітлеризму не заплямлював теж їхнього „соціалізму”. Ось чому поширили вони „прийняті” скорочення „наці”, хоч воно повинно бути наці-соці, але істотно тотожних москалів-большевиків, що є соціялістами-націоналістами, ані так не називають, ані не скорочують на „соці”, хоч це скорочення повинно бути „соцінаці”.

З ЖИТТЯ НАШИХ ГРОМАД

ВІДЗНАЧИЛИ 14-ТІ РОКОВИНИ УПА

У неділю 29 жовтня ц. р. відбувся відкритий концерт пам'яті 14-ї річниці УПА ім. ген.-хор. Т. Чупринки-Шухевича, Відділ в Нью Йорку, у співпраці з організаціями Визвольного Фронту, влаштувало в Джуніор Гай Скул при Евеню Б і 6-й вул. Свято Української Повстанської Армії. Свято відкрив старшина УПА Андрій Мицьо-Верниволя, а святочну доповідь про постання і героїчні бої УПА з німецькими та московськими окупантами виголосив сотник Української Армії, д-р Іван Козак. В мистецькій частині був оригінально скомпонований „Вечір Підпільної Творчості” — композиція прозових і віршових творів українських підпільників-революціонерів. Провідну доповідь у цьому вечорі виголосив і конферансерку провів письменник Олег Лисяк. Твори Петра Гетьманця читала артистка Віра Левицька, Марти Гай — артист Ярослав Пінот-Рудакевич, В. Левицька і Марія Лисяк, П. Піка — Ярослав Пінот-Рудакевич, Йосипа Позичанюка-Шугая — Віра Левицька, а Марка Босслава — Я. Пінот-Рудакевич. Ряд повстанських пісень виконала, при фортепіянному супроводі Марія Щісик, співачка Марія Лисяк. Свято УПА закінчено спонтанним співом українського гимну. Присутніх було понад 400 осіб.

У висліді такого тенденційного баламутства себе ї інших, затирається теж зasadничу різницю між здоровим націоналізмом етнічних спільнот, який є стремлінням аморфної маси або поневоленого народу, піднести на рівень власнодержавної нації на базі рівноправності з іншими націями, а між месіяністично-тоталітарним націоналізмом народів-націй з претенсіями на володіння світом і панування над іншими народами. Вкінці взяв верх навіть такий парадокс у поглядах і настановах не-москалів супроти москалів — російських чи совєтських — що вони осуджують уже занikлі націоналізми німців, ведених Гітлером, та італійців, ведених Муссоліні, але потурають тому самому націоналізмові месіяністичних москалів ведених будь-ким, хоч він єдиний залишився в тоталітарному змислі і смертельно загрожує кожному не-москалеві, без огляду на те, чи він теж комуніст, чи він теж співоборонець цілості „Росії-СССР” в будь-якому експансивному об’ємі і приятель „росіян” чи „советів” — читай москалів — якщо цей не-москаль не захоче добровільно чи примусово дати собі виправти свою власну душу, і замінити її московською, а свою свободу московським рабством.

БАЛТИМОРЕ В 2-ГУ РІЧНИЦЮ

Організації Визвольного Фронту, 14 Відділ ООЧСУ і Осередок СУМА вшанували пам'ять сл. п. Голови Проводу ОУН Степана Бандери.

В неділю, дня 15 жовтня 1961 р. в обох українських гр.-кат. церквах відправлено Служби Божі і Панахиди. В Богослуженнях і Панахидах взяло численну участь Громадянство міста Балтімор-Куртіс-Бей. Зараз після Панахиди в церковній залі при Волф ст. 524 відбулися жалібні сходини членів Організації і Громадянства. Сходини відкрив вступним словом інж. Іван Совган — Голова 14 Відділу ООЧСУ і попросив учасників вшанувати пам'ять поляглого Великого Сина України, Степана Бандера однохвилинною мовчанкою, як рівно ж інж. Іван Совган виголосив дбайливо приготовлену доповідь про „Героїчне життя і смерть”.

Сходини закінчено пісню „Не пора”.

В. Стельмах

ВІДДІЛ ООЧСУ В АЛЛЕНТАВНІ ВІДЗНАЧИВ ДРУГУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ СТЕПАНА БАНДЕРИ

Заходами 20-го Відділу ООЧСУ в Аллентавні, Па., відзначено другі роковини смерти Провідника сл. п. Степана Бандери.

В неділю 16-го жовтня ц. р., місцевий греко-католицький парох о. Тома Бариляк відслужив панахиду за поляглого Героя Української Національної Революції сл. п. Степана Бандеру, після якої виголосив змістовну проповідь про величенську жертву, яку поніс ввесь український народ з втратою невгнутого й безприкладного борця за державну волю і незалежність українського народу.

Після панахиди зійшлося патріотичне громадянство до приміщення Народного Дому, щоб вшанувати пам'ять упавшого з рук московських агентів-скритовбивників, великого Сина землі української — сл. п. Степана Бандери.

На залі панувала гробова тишина...

Молоді сумівки і сумівці зайняли почесні стійки біля символічної могили...

На могилі — портрет Провідника. Нижче — зхрещені бойовий і національний прапори. По боках китиці квітів. У стіп сумівці складають вінок.

Жалобні сходини відкриває п. Михайло Іванів. Коротко, змістовно говорить про Речника Української Революції, Його досягнення і невимовну до сліз жертву, за якою боліють ти-

ЗБІРКА КОЛЯДИ НА ВІЗВОЛЬНИЙ ФОНД В 1961 Р.

(Продовження з попереднього числа)

РОЧЕСТЕР, Н. І.

По \$ 30.00 — Ш. Р.

По \$ 25.00 — Осередок СУМА, „Український Дім”, 25-ий Відділ ООЧСУ, д-р Т. Артемович.

По \$ 20.00 — М. Дворський, д-р Кіндрат.

По \$ 10.00 — М. Вовкович, П. Балко, О. Захарків, Р. Шереліс, Ю. Бурлака, А. Фалат, В. Когут, П. Стришаченко, Д. Бездух, Л. Несторович, М. Довгенко, Т. Кахникович, інж. Т. Чорнописький, М. Озарук, І. Рйопка, ч. 11, М. Бавус, д-р С. Мандзик, Я. К.

По \$ 6.00 — В. Скрипник.

По \$ 5.00 — інж. П. Твердохліб, 46-ий Відділ „УН-Помочі”, Кущак, П. Яковина, М. П., С. Грицяляк, о. С. Городецький, В. Білан, М. Жук, М. Белей, Т. Бабюк, Р. Боднар, М. Крупа, Ф. Коваль, В. Шурин, М. Савицька, М. Гудзотай, А. Река, І. Проць, К. Костик, І. Кругляк, І. Тороус, Ю. Боберський, А. Федчук, С. Чолач, дир. А. Фйолосевич, І. Блага, М. Булкот, В. Скрипник, В. Фулкевич, Р. Филип, М. Лонкевич, Буцбор, О. Блищак, О. Бойко, М. Снігур, А. Ільчишин, І. Рйопка, М. Дутка, І. Івасів, І. Чавс, В. Спільник, В. Галуцький, М. Данилишин, І. Лесик, О. Джус, П. Заблоцький, І. Целюх, П. Корнило, М. Зарецький, адв. Андрушин, І. Гринів, Р. Кушляк, М. Лилак, І. Костів, І. Костів, Д. Бандура, Б. Боднарук, А. Пукиш, Ч. Павловський, А. Плюта, Г. Іваноњків, П. Бездух, М. Білоус, С. Стеценя, С. Бодик, Т. Чарковський, М. Єйна, С. Фешишин, Н. Мазурчак, В. Гладун, В. Остапюк, проф. Б. Губка, проф. І. Маркус, З. Масловський, І. Приймак, Т. Лесик, С. Меленевич, Н. Боднарук, В. Плютос, Д. Глушко, І. Кірлам, О. Соробей, О. Буцьорка, Н. Глівський, маг. Кознарський, адв. В. Пелкей, П. Бучинський, д-р І. Тимочко, П. Час, М. Єйна, І. Кучма, І. Кволик, П. Іва-

сячі націоналістів-революціонерів і ввесь народ український. Згодом, деклямація: „Терновий Вінок” — гарно продеклямована сумівцем Василем Мухою. Після того святочний реферат.

Голова Відділу п. І. Стасів широко переходить етапи визвольної боротьби від УВО до УПА, насвітлюючи героїчну епопею, на шляху якої впали Чотири Величні Постаті самопожертви і героїзму.

По закінченні реферату слідувала добре виголошена деклямація сумівки Анни Ганич: „На перехрестях серед лук”.

Жалобні сходини закінчено відспіванням „Не пора, не пора . . .”

I. C.

Складайте пожертви на Пресовий Фонд „Вісника”!

щенко, Ф. Герета, В. Хміляр, Н. Гринів, М. Вашлів, М. Федорук, О. Джус, д-р Капітан.

По \$ 4.00 — О. Король, Т. Фалат, М. Білик, М. Процин.

По \$ 3.00 — П. Мельник, М. Лой, М. Кукураза, М. Пукіш, І. Медик, М. Посіко, Т. Пащків, М. Малинівський, В. Ліщинський, А. Коба, О. Мудрик, Когут, А. Ковальчук, А. Табінський, О. Гінчак, Г. Гайдучок, О. Сабатович, А. Харамбура, В. Гринчишин, І. Гавришук, В. Андрієнко, Я. Корда, д-р Жовнірович, С. Приймак, М. Ендус, Ч. Сорохтей, М. Марущак, С. Ващук, О. Новосядло, І. Новосядло, М. Зінчик, С. Дзінко, В. Гудз, І. Цуп, М. Остапюк, С. Рудий, А. Кісіль, М. Шавранський, Р. Ярко, Ю. Михайльонко, В. Гоголюк, С. Омелюк, І. Лучканич, Я. Остапюк, С. Васьків, И. Мороз, В. Юзьків, В. Решетник, М. Бабюк, Кушнір, М. Плялька, С. Лебедик.

По \$ 2.50 — Є. Загачевський.

По \$ 2.00 — І. Якимишин, М. Осадців, М. Масловський, М. Бабюк, І. Ярославський, А. Хміль, В. Крамар, В. Білик, С. Ігнатюк, І. Заяць, К. Онисько, Н. Червінський, І. Олексин, М. Гриник, А. Дівчур, М. Тимечко, Д. Бойко, Теребушка, Ф. Турула, К. Шевчук, І. Сорохтій, Ц. Бастук, В. Кучмій, Гузар, Палук, М. Ставничук, А. Бойко, А. Надяк, І. Качмар, М. Кіктів, П. Ддушиляк, Н. Тищенко, Н. Багалаб, В. Сидор, І. Гнатишин, П. Куцін, М. Ворона, Т. Минурка, Гринчишин, П. Когут, М. Марголич, М. Кавин, Куцій, Д. Марголич, В. Скрипник, М. Окlevич, Н. Криля, М. Падліс, І. Лялюк, Ліщинський, І. Погохтим, І. Погорецький, П. Білоус, Д. Рудий, С. Онуфрік, І. Мойсей, Петрик, М. Мікуляк, А. Повх, М. Плетінь, С. Васьків, В. Чубара, І. Гнатишин, Д. Панич, Н. Довбуш, С. Юрків, В. Гранковський, В. Гладун, А. Стахник, В. Матійчин, А. Качала, В. Сухоцький, В. Кріль, В. Білоус, П. Констій, О. Папа, Д. Хоптяк, В. Шевчук, М. Семків, І. Богач, І. Ярославський, Ю. Ванілевський, Грабар, А. Притискач, В. Колинич, І. Костів (Гіксон ст.), П. Мига, Ю. Шпак, В. Чубара, М. Мартинович, д-р Мандзик, Й. Гриник, В. Запінчук, інж. Р. Коцик, В. Мандзій, „Вест Кляб”, А. Буган, М. Колодій, Я. Котлярчук, Д. Міга, П. Бачаров, Симоній, О. Ривак, В. Мотика, В. Рензяк, С. Королишин, В. Легуп, П. Семків, О. Оменцінський, О. Захарків, М. Лучанка, В. Лусецький, М. Пудлик, А. Рак, А. Мельник, С. Салавала, М. Атаманчук.

По \$ 1.00 — С. Гейзлер, О. Бадинський, В. Головка, З. Маріон, У. Цап, Г. Баль, Н. Деус, Б. Павлічко, В. Приймак, В. Стокол, М. Колодій, О. Вдовичин, Р. Павлович, П. Павлович, О. Голод, Ф. Похнов, В. Теодор, Д. Гук, П. Біжок, Будняк, А. Рудяк, В. Поліщук, І. Булавинець, М. В., П. Федоряка, А. Чумарник, М. Багнюк, Т. Телявський, П. Кутін, Н. Крила, М. Литвинець, В. Приймак, І. Держило, Ю. Юрків, Г. Лілак, Нечіткий, А. Гузар, І. Булавний, В. Позняк, О. Сук, С. Рекута, М. Гарбовський, В. Гудзеляк.

Організації Українського Визвольного Фронту в Гартфорді, США, діляться сумною вісткою з Друзями, Знайомими та Українським Громадянством, що 20. X. 1961 року номер у Гартфорді, США,

бл. п. **ВОЛОДИМИР ГР. ГАФТКОВИЧ**
нар. 6. 2. 1897 р. в Устечку, пов. Заліщики,
Україна.

Покійний — чотар УГА, колишній в'язень табору полонених в Тухолі, Бригідках, студент філософічного факультету Українського Тасмного Університету, член УВО, організатор Т-ва „Сокіл” на місто Львів, від 1929 року інспектор Гол. Т-ва „Проевіт” у Львові, працівник УОТ, УЧХ та суспільної референтури при УЦК. Після переїзду до США активний член ООСЧУ і СУМА, голова кооперативи СУМА і секретар відділу УНС. Вірний ідеям, за які боровся і терпів, був прикладом для молоді як треба жити і працювати для Батьківщини.

Похорони відбулися 23. X. 1961 р. у Гартфорді, США.

Дружину і Рідню Покійного просимо прийняти вислови глибокого співчуття.

**ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО
ВІЗВОЛЬНОГО ФРОНТУ**
у Гартфорді

БАЙОН, Н. ДЖ.

Листа ч. 526.

По \$25.00 — Н. Н.

По \$10.00: С. Домарецький, В. Віntonів, М. Голубець, М. Сірий, М. Шкодин, М. Пукас, М. Кармелюк, Український Народний Дім.

По \$7.00 — М. Драганчук.

По \$5.00: от. М. Земляченко, А. Пасечняк, М. Делестчук, М. Солонника, В. Когут, М. Івасюта, М. Хмельницький, М. Писарський, Кравчук, М. Хмельницький, М. Гісъ, Д. Дворський, Т. Кіценюк, М. Кудибин, В. Фесю, С. Равриш, Ю. Грабовецький, Йосиф Комарницький, Швидко, С. Думський, В. Шклярский, В. Гальма, В. Сірий, З. Сірий, Я. Шеремета, Д. Бойчук, І. Свищук, М. Солонника, Д. Б. Гупаловський, Д. Притуляк, В. Гаврилюк.

Листа ч. 527.

По \$5.00: М. Букшований, С. Зелінський.

По \$4.00: М. Шишка, В. Петрінчак, Ф. Музичка, І. Бахурський, В. Новіцький, М. Пилипчій.

По \$3.00: Я. Сірий, С. Якимець, С. Тріска, М. Згоба, В. Іванишин, І. Ванько, П. Юрчишин, І. Кормелюк, С. Галькович, Смерека, С. Готра, Буковинський, А. Федак, Капуста, В. Ощуст, Р. Козюк.

По \$2.00: В. Федорик, Я. Лаврів, Козак, Лабай, Антош, М. Зарічний, Незнайомська, Шигда, І. Шкаляк, М. Андрусишин, Д. Липовий, Софінський, В. Грушко, Т. Драганчук, О. Пахолок, Вадайло, З. Степановський.

Листа ч. 528.

По \$3.00 — М. Волошин.

По \$2.00: Надя Сіник, В. Касапер, К. Капець, Д. Воробець, Н. Скобік, В. Воронькевич, М. Яцусь, Березовський, О. Букшований.

По \$1.00: Г. Божик, Ю. Валько, А. Черепко.

МІННЕАПОЛІС, МІНН.

По \$25.00 — Чіхрай Кирило.

По \$15.00 — Крамарчук Василь.

По \$10.00: Д-р Козак Михайло, Гнатів Андрій.

По \$5.00: Моцьо Василь, Волянік Теодор, Івашкевич Михайло, Тринька Стефан, Марців І., д-р Остап В., Фішер Юрко, Дудар О., Муха Микита, Шміт В., Колодницький Осип, Крамарчук Олекса, Кінасевич Іван (Канада), Борис Стефанія (Канада), Іванок Михайло, Мандибур Дмитро, Киця Петро, Федоришин Теодор, Кухарський Михайло, Дорощак Василь, Покотило Осип, Яворський Евстахій, інж. Карпяк Євген, Никифорук Юрко, Хабін Дмитро, Вдовичин Юрко, Головка Володимир, Королевич Петро, Гаврилюк Теодор, Сас Володимир, Петрищак Теодор, Паліж Геларій, Підгайний Геларій, Пишко Петро, Гусак Дмитро, Свінчицький Михайло, Моштолір Іван, Вакиряк Іван, інж. Карпяк Ярослав, Мошталір Іван, Вакиряк Іван, інж. Карпяк Ярослав.

По \$4.00: Таратула Іван, Загородний Антін, Бучек Осип, Литвин Григорій.

По \$3.00: Малицький П., Артим Іван, Микуляк Василь, Ковальчук Стефан, Крамарчук Грицько, Вовчак Стефан, Кравець Павло, Смулка Роман, Бриняк Павло, Дудинський Дмитро, Івахів Євген, Чура Петро.

По \$2.50: Сольчаник Константин, Вовчак Михайло.

По \$2.00: Гуцал Осип, Амрозяк Василь, Яблонський Володимир, Цюрупайлович Іван, Сігерич Василь, Стесь М., Горішний, д-р Бущак, Кіт, Гриць, Бриковський Демян, Іфкевич Дмитро, Кордуба Вікторія, Давидович Ярослав, Абрамчук Ярослав, Домбровський Василь, Федорців Павло, Возьний Петро, Колодницька Ірина, Анастазієвський Володимир, Дишам Лука, Гуцак Йосиф, Микуляк В., Ригайло Гілярій, Ригайло Ізidor, Крамарчук Мирон, Цигельницький Василь, Киця Мирон Павлишин Володимир, Павлишин Михайло.

По \$1.00: Ставничий, Пакуляк Г., Бенцаль-Карпяк Олена, Козак А., Будкевич В., Наваляний Микола.

ЯНГСТАВН, ОГАМО

По \$7.00 — Кіріла „Погребник”.

По \$5.00: Шульц „Погребник”, Олекса Хитра, Теодор Кізло, Микола Чепак, Григорій Веса, Дмитро Макух, Степан Гулич, Павло Карпик, Евстахій Кархут, Микола Леник, Осип Поточний, Теодор Свердан, Василь Когут, Василь Сухар, Микола Коваль, Михайло Болотенний, Григорій Луць, Степан Марчишин, Іван Дмитрів, Василь Терлецький, Іван Ліщак, Михайло Ярош, Казимир Бульвин, Еміль Гнатів.

По \$3.00: о. Монс. Лев Адимяк, о. Василь Олійник, Михайло Терлецький, Іван Поташник, Іван Іванюк, Микола Іванюк, Анна Піляк, Теодор Москалик, Микола Яш, Михайло Мушинський, Ярослав Сенчишак, Василь Прокопик, Михайло Ліолька, Василь Мельникович, Іван Баган, Дмитро Затварницький, Андрій Дибас, Тарас Захарко, Константин Остапяк, Олекса Рибалт, Катерина

на Матищак, Михайло Мигаль, Іван Кріль, Петро Масний.

По \$2.00: мгр. Мирон Жмуркевич, Антін Торський, Степан Торський, Микола Торський, Михайло Боновик, Ілько Рівняк, Іван Олійник, Мисола Панькевич, Микола Маркевич, Михайло Когут, Катерина Бійовська, Антін Скубяк, Теодор Мамрич, Іван Максимич, Іван Камерець, Теодор Кулинич, Остап Бурий, Володимир Мисів, Василь Пекар, Петро Кордуполь, Кирило Остапяк, Микола Кремінь, Антін Демидович, Іван Волошинович, Антін Фецич, Станислав Вишатицький, Михайло Стапій, Василь Іванюк, Степан Терлецький, Степан Доровський, Теодор Юкон, Іван Стрілка, Михайло Гаврилюк, Марія Юростовська, Василь Вербян, Василь Грицак, Петро Сербин, Василь Гула, Іван Панько, Іван Сетник, Іван Данильчак, Михайло Гудз, Степан Шпитко, Микола Смук, Андрій Проник, Михайло Юрса, Микола Цьоць, Степан Вух, Володимир Бряць, Степан Севанич, Василь Гаврилко, Микола Попик, Осип Переғінець, Михайло Хорост, Дмитро Сен'ко, Василь Кущалаба, Дмитро Проць, Степан Сушинський, Степан Бегезда, Петро Дубінський, Андрій Віблій, Петро Веселовський, Іван Ющак, Михайло Павелко, Ілько Гуцул, Михайло Лівінський, Григорій Луців, Софія Жерман, Василь Венгер, Володимир Ніклес, Осип Музика, Осип Шелець, Михайло Юркович, Петро Токарський, Михайло Люлька, Степан Крилька, Михайло Терлецький, Текля Ворожбит, Михайло Мартинишин, Текля Мартинишин, Теодор Сосновський, Ева Слободян, Степан Лесиганіч, Марія Качмар, Михайло Копчик, Іван Шевчинин, Константин Манджала, Микола Тич, Дмитро Голубець, Марія Литвин, Іван Данильчак, Дмитро Гліва, Микола Стадник, Іван Чакий, Василь Білан, Василь Поліщук, Юрій Бузилак, Михайло Штинь, Григорій Семанків, Іван Прохніцький, Іван Рудь, Теодор Войтек, Михайло Земко, Петро Савицький, Василь Гевко.

По \$1.50 — Дмитро Гриб.

По \$1.00: Іван Курач, Петро Натищак, Василь Рипавий, Теодор Нестор, Андрій Кондрат, Микола Чопун, Теодор Біловус, Іван Содомора, Степан Плоскодняк, Микола Фіч, Петро Ліщак, Франк Лесиганіч, Дмитро Войтович, Микола Онуфер, Дмитро Сухар, Михайло Романко, Дмитро Романко, Михайло Фрік, Степан Петрик, Іван Стакура, Темофей Фурса, Теодор Пальма, Антін Когут, Степан Бурий, Григорій Гуменюк, Григорій Кравець, Дмитро Тхорик, Семен Шевченко, Андрій Цибульський, Петро Копко, Іван Терлецький, Роман Лукашевич, Ярослав Запотоцький, Андрій Данильчак, Роман Гіль, Микола Мельник, Михайло Корецький, Михайло Данильчак, Микола Штинь, Григорій Дворак, Петро Стецевич, Лев Матляк, Іван Біловус, Василь Пелло, Ярослава Трімко, Євген Смерека, Степан Василевич, Кароль Сафран, Анна Гріфей, Дарія Коліковська, Михайло Лищик, Василь Андрейко, Марія Кикич, Михайло Олійник, Франк Морис, Катерина Нікліс, Петро Стакура, Іван Панько, Розалія Слюсарчук, Микола

Винник, Петро Рудяк, Анастазія Лопушанська, Юрчак Олекса, Ева Терлецька, Андрій Кравець, Михайло Кравець, Анна Колонська, Микола Василько, Марія Пітца, Дмитро Сидор, Іван Волощак, Петро Ліман, Михайло Король, Христина Швед, Микола Лінівський, Андрій Драгущак, Степан Яворський, Осип Черніга, Михайло Попович, Іван Юрчак, Микола Ластик, Станислав Ткачук, Андрій Пашович, Марія Сенчишак, Станислав Ткачук, Григорій Лукач, Михайло Мамрич, Микола Мамрич, Василь Гринько, Іван Когут, Катерина Когут, Михайло Кулинич, Марія Соломон.

Юрій Гриб — 50 центів.

АЛЛЕНТАВИ, П. А.

По \$10.00: Вебер — похоронне заведення, Пекарня, д-р Мончак.

По \$5.00: Білинський Олександер, Ковалський Іван, д-р Драер.

По \$3.00: Задворський Іван, Костик Петро, Муха Степан.

По \$2.00: Паращак Дмитро, Юрічко Михайло, Когут, Павлюк Іван, Красіні Осип, Мотрук Василь, Мотрук Прокіп, Липета Осип, Тарнавська Марія, Кісілевська Іванна, Голод Степан, о. Савка Дмитро, Пилип Володимир, Горбовий Петро, Федоринець Іван, Гудз Дмитро.

По \$1.00: Лисиканич Максим, Голяць Михайло, Федаш Павліна, Богуш Григорій, Король Іван, Олесь Юрко, Варанчак Михайло, Борис, Кручко Сергій, Бручак, Іван, Рудакевич Дмитро.

Листа ч. 587.

По \$10.00 — Хорват Д.

По \$5.00: Швець Іван, Путько Михайло, Тищенко Іван, Ганич Іван, Стасів Іван, Федорак Іван, Іванів Михайло.

По \$3.00: Процак Іван, Кацапір Степан, Пувшин Микола, Войцікевич Андрій.

По \$2.00: Проць Осип, Горбач Іван, Безецький Михайло, о. Т. Барилляк, Окрим Іван, Мотузко Олекса, Вус Іван, Савицький Микола, Кривоніс Петро, Базилляк Володимир, Перон Василь, Морковчук Іван, Лукницький Василь, Делетканич Василь.

По \$1.00: Печений Лавро, Романишин Петро, Качмар Михайло, Романишин Василь, Зінченко Яків, Брунечка Анна, Проць Андрій, Облещук Григорій, Облещук Лука.

БОФАЛО, Н. И.

Листа ч. 668. Сума \$116.00. Збірщик Д. Крупа.

По \$10.00: П. Перцак, Стець-Кавалір.

По \$5.00: Д. Дячишин, М. Тушницький, М. Веднарик, І. Касіянчук, М. Левицький, А. Вліда, М. Лисак, А. Крупа.

По \$3.00: Г. Папуга, П. Гаравус, С. Кокотайло, Е. Вітрик, Зук, В. Вільчинський, Я. Чикота, О. Папіш.

По \$2.00: І. Гузар, І. Сало, І. Лівак, П. Кушка, Ю. Крутько, В. Регула, М. Мочарняк, П. Володка, Р. Партика, Л. Безкоровайний, М. Осмак, Леддер, І. Щерба.

По \$1.00: І. Нижник, Д. Баранецький, М. Батіг, Самуляк, Мельничук, Музичка.

(Продовження виказу в наступному числі)

ВСІМ ЖЕРТВОДАВЦЯМ ШИРЕ СПАСИБІ!